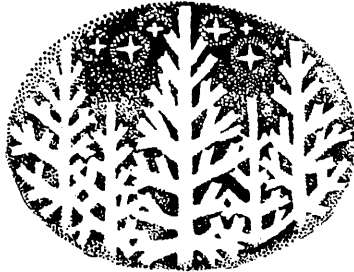

EESTI NOORUS

S I S U

- A. Keller:* Noorsootöö tõus ja ÜENU
J. Nõu: Lõikusepidudest
M. Baronaites: Kalvelis. Leedu rahvatants
A. G. Kallela: Meie rahva põhitüübist
H. Adamson: Piipurid
A. Part: Kodusid kaunistamas
J. Paulson: Suvine täitmatus
A. Tamm: Ideaalidest tegudeni
L. Peets: Kiviklompija tahtis abielluda
J. Wimberg: Hiiust tantsuvara otsimas
A. Kajasaar: Külalisena ülisõbralikus Leedus
J. Helmes: Veel suvi on...
H. Juurakainen: Matkamälestusi Eestist
    A. M.: Tööst ja puhkusest. Tehnika ja teadus
            Arsti arvamusi kehalisest kasvatuses
    A. J.-s.: Suvapäevad Tamsalus
    O. T.: Suvapäevad Neerutis
    E. P.: Suvapäevad Väimelas
    A. M.: Suvapäevad Viljandis

Kõik, mida Teie vajate jalanõude alal

töö juures ja pidulikul
juhusel – pakub Teile
oma rikkalikust valikust

UNION

Reserveeritud

EESTI NOORUS

№ 8

TALLINNAS, 31. AUGUSTIL 1938

X AASTAKÄIK

A. Keller

Noorsootöö tõus ja ÜENU osa selles

Käesolev aasta, eriti suvekuudel, on olnud tähelepanavalt rikas väga mitmekesiste noorsootöö ürituste poolest, kaasa arvatud rahvuslikud suuraktsioonid, kus kõikjal noored on olnud inukalt ja rohkearvuliselt tegelaste ridades.

Osavõtt meie riigi 20. aastapäeva tähistamisest aktuste, isamaalike õhtute, juubelilaulupeo, võidupüha jt. ürituste näol, mitmesuguste kavadega peod, lipuõnnistamised, organisatsioonide- ja omavahelised võistlused spordi-, kodukaunistamise- ja muudel aladel, suvipäevad arvuka tegelaspere ja suurte rahvahulkade osavõtul — kõik see on toonud noorte ridadesse palju tervet elurõõmu, enesearendamise indu, isamaalist vaimu ja rahvuslikku iseteadvust ning uhkusetunnet.

Samal ajal kõnelevad avalikkuse ette toodud andmed liikmete arvu jõudsast kasvust noorsoo-organisatsioonides.

Et organiseeritud noorte read jõudsalt kasvavad ja nende isetegevus ning enesearendamise töö laieneb ja süveneb, siis võime sellest järeldada, et riigivalitsus talitas õieti, kui ta paari aasta eest kehtima pandud seaduses rajas noorte organiseerimise ja nende

tegevuse eeskätt olemasolevatele organisatsioonidele. On enam kui küsitav, kas uue ainuorganisatsiooni loomine ja sellesse kuulumise sunduse maksmapanemine, nagu mõned tegelased soovitasid, oleks annud osagi nüüdsetest tulemustest. Tõsi küll — sunduse ja ainuorganisatsiooni läbi on kerge saavutada efekti liikmete arvus, kuid et noorsootöö edu võib kindlustada üksi noorte isetegevus, mille vastu nad tunnevad tõsist huvi ja millele nad anduvad täie armastusega, siis ei ole siin sunduse läbi loota nimetamisväärseid tulemusi. Kahtlemata oli noorte organiseerimises ja noorsootöös enne vastava seaduse andmist ja noorsootööd korraldava asutise ellukutsumist rohkesti puudusi, millest hulk nüüd kõrvaldatud ja kõrvaldamisel. Kuid samal ajal on noorsoo-organisatsioonid ka ise tublisti arenenud ja küpsemaks muutunud. Nüüd peaks kindlasti igale noorsoo keskorganisatsioonile juba täielikult selge olema nende põhiülesanne ja peamine siht: pakkuda noortele nende vabal ajal seesugust isetegevust ja enesearendust, mille läbi noortest kasvaksid terve ja elujaatava maailmavaatega, tööarmastajad, alga-

tusvõimelised, oma maad ning rahvast armastavad ja kaaslastesse õiglaselt ning häatahtlikult suhtuvad kodanikud. Ainult niisugused noored suudavad eduga jätkata ja uutele võitudele viia oma eelkäijate püüdeid ja tööd. Peab kaduma organisatsioonide ja nende liikmete vaheline kisklemine, üksteise mahategemine, teiste tegevusele kaigaste kodaratesse pildumine, teiste organisatsioonide liikmete oma juure meelitamine ja muud samalaadilised madalad võtted. Iga organisatsioon, kes tahab olla kultuuriline ja kõlbliselt terve, peab ja tohib enesele poolehoidu võita üksi oma hea korralduse ja viljaka tegevuse läbi, mitte aga teiste organisatsioonide ja nende tegelaste halvustamise teel. Pealegi ei ole kellelgi vajadust minna kiskuma teistelt tööpõldu või töötegijaid, kuna tööd jätkub kõigile organisatsioonidele, sest pool meie noortest on veel täiesti organiseerimata ja noorte kasvatuse ning enesearendamise alal on tegijaid ootamas rohkesti uusi ülesandeid.

ÜENÜ kohta võin öelda, et ta on omaks võtnud viimati nimetatud tõekspidamised ja tahab kindlalt võidelda nende eest noorsoo parema tuleviku nimel.

Ja ÜENÜ püüded on ka väärikat hindamist leidnud nii noorsoo keskel kui ka laialdastes rahvahulkades. ÜENÜ osakondade ja liikmete arv üle riigi, mis aastast-aastasse on püsivalt kasvanud, näitab käesoleval aastal erakordselt suurt tõusu. Nimelt on käesoleva aasta esimesel poolel ellu kutsutud 30 uut osakonda umbes 1500 liikmega, kusjuures on peetud kindlalt kinni põhimõttest — asutada uusi osakondi ainult sinna, kus puuduvad noorsootööd viljelevad organisatsioonid. Rahva poolehoidu kasvust ÜENÜ-le kõneleb küllalt selget keelt elav osavõtt ÜENÜ väga mitmekesistest üritustest.

Märgin neist lühidalt mõningaid teostamise järjekorras. Veebruaris 9—23 kuupäevadel toimus ÜENÜ teatesuusatamine, millest võtti osa 138 osakonda 679 suusatajaga, kes katsid ümmarguselt 1800 klm ja töid kohtadelt — osakonnast osakonda tervitused Vabariigi Presidendile riigi 20. aastapäeva puhul. Halbadele ilmadele

ja vähesele lumele vaatamata viidi üritus täpselt läbi.

Omakultuuri päevadel 26. märtsist 3. aprillini, mille peakorraldajaks oli ÜENÜ, peeti väga palju aktusi, kõnekoosolekuid, näitusi, tegelaste austamisaktusi jne. Ülevaade kõigest sellest on alles koostamisel, kuid Järvamaa ja Virumaa kohta on andmed juba käes ja nendest selgub, et seal on peaaegu kõigis valdades peetud aktusi või toime pandud muid aktsioone; sama on tehtud 105 kooliringkonnas (75% ringkondadest) ning 7 linnas (100%); koolides üksi on korraldatud Järva- ja Virumaal 75 aktust 3271 õpilasele ja väljaspool kooli 56 aktust, 59 kõnekoosolekut ja 40 muud üritust 16.927 kuulajale. Kõik üritused üle riigi saavad olema ulatuselt umbes kuus korda nii suured ja see näitab omakultuuri päevade laialdast ulatust ning mõju.

Maakondlikke talvepäevi peeti Tallinnas, Rakveres, Petseris, Valgas, Võrus, Pärnus ja Järva-Jaanis, millistel peeti 35 mitmekesise sisuga kõnet.

Vabariigi 20. aastapäeva tähistamise aktusest ja teistest aktsioonidest on peaaegu kõik ÜENÜ osakonnad üle riigi elavalt osa võtnud, kas üksikult või koos teiste organisatsioonidega.

Juubelilaulupeost k. a. juunis võttis ÜENÜ poolt osa 53 koori umbes 1300 lauljaga.

Võimlemise ja rahvatantsu pidustusest 24. juunil s. a. Tallinnas võttis osa 68 paari rahvatantsijaid 136 tantsijaga ja peale selle 28 tantsijat Muhu tantsus. Kõigil esinejail oli ehtne rahvariie ja see ning viimistletud ettekanded said sooja poolehoidu osaliseks, kusjuures staadionil viibis umbes 12.000 inimest.

Suvepäevi on ÜENÜ maakondlikud keskkorraldused tänava korraldanud maakondlikus ulatuses Pärnumaal (Karksis), Järvaemaal (Tamsalus), Virumaal (Neerutis), Võrumaal (Väimelas) ja Viljandimaal (Viljandis), kus on esinenud kokku üle 1500 tegelase ja osavõtjaid olnud umbes 8000. Suvepäevadel on esitatud koori- ja soololaule, võimlemist, rahvatantse, spordi- võistlusi, vabaõhu etendusi jne. Ja

kõikjalt kuuleme nende ettekannete kohta kiitvaid kõnelusi, mis on kajastunud ka ajakirjanduses.

Kirjeldasin siin lühidalt üht osa ÜENÜ üldisematest üritustest, mis olid määratud kõigile huviosalisile. Palju teisi aktsioone ja eriti osakondade eneste raames toimuv tegevus on veelgi elavam, mitmepalgelisem ja ulatab kõigisse kodumaa nurkadesse.

Üldilmelt on ÜENÜ tegevus rahvuskultuuriline. Ja erilist võistluspinevust ega konflikte ei võiks teistel organisatsioonidel ÜENÜ tegevusega olla, sest enamikus on harrastused erinevad. Üksteisele kõige lähedamal seisavad oma eesmärkide ja organisatsiooni ilme poolest vist ÜENÜ ja Maanoored. Kuid vii mane tegeleb peamiselt maatulunduslike asjadega, nagu eriti nende suvipäevadel oleme võinud tähele panna. See ala on maakultuuri, eriti maaelu ja põllundustöö väärkuse esiletõstmiseks ütlemata suure tähtsusega ja ootab seepärast veel väga palju tööd.

Ka ÜENÜ osakonnad tegelevad maatulundusliku alaga, eeskätt need osakonnad, kus ellu kutsutud maatulunduse harud. Kuid sellel alal on Maanoorte organisatsioonil Põllutöökoja konsulentide ja teiste eriteadlaste kaudu paremad võimalused kui ÜENÜ-l ja seepärast on ÜENÜ soovitanud oma osakondade maatulunduse harudel astuda Maanoorte organisatsiooni liikmeks, mida paljud on ka teinud.

Üldkultuurilisel alal töötamiseks on aga ÜENÜ-l paremad eeldused — vas-

A. JANSEN

Dir. Th. Kääriku portree

tavate instruktorite, pikemaajalise tegevusvilumuse jne. tõttu ja seepärast oleks soovitatav, et maanoorte ringid astuks ÜENÜ osakondadesse maatulunduse harudena, et saada osa üldkultuurilistest harrastustest, mida ka osa maanoorte ringe on teinud. Nii võiks nende kahe organisatsiooni vahel areneda lähedane sõbralik koostöö, milles üks täiendab teist. Ja see viiks meie noorsugu suure sammu lähemale ühtekuuluvuse ja tervikliku noorsoo püüetele.

Ilma noorsootervikuta ei saa olla rahvastervikut.

A. Keller,
ÜENÜ keskjuh. esimees.

LÕIKUSPIDU

piduliku väarikuse ja töökangelaste austamise traditsiooniks

Viljapeksumasina undavad. Kuld-kollane viljatera variseb kotti ja kantakse salve. Põllumees tunneb tõsist rõõmu lõikuse kordaminekust.

Kuigi tänapäeva põllumees „lõikab“ aastaringi: olgu igakuiste piimarahade, olgu järjekindlate peekonisaadetiste ja palju muu näol, siis õige lõikusrõõm ja lõikusmeeleolu tuleb ikkagi vaid sügisel — looduse suurtel saagipäevadel, siis kui uudseviili tuleb salve ja uudseleib lauale. Seepärast peetakse lõikuspeod sügisel. See on kõigi maade põl-luharijate ilus traditsioon.

Juba on tehtud algus lõikuspidudega. Paljud on neid aga veel kavatsusel. Hiljemaks jäävad peamiselt kohalikud lõikuspeod. Seepärast on veelgi aega veidi mõtteid mölgutada selle üle, kuidas sooviksime neid sisustada nii, et neist laiaades hulkades tunneksime rahuldust.

Tõde tunnustades peab märkima, et õnnestunud lõikuspidude kõrval on ülekaalu võtnud ilmetud ühissöömised, kus peale lõikuskõne ja sellele kohati eelneva lõikuse vaimuliku talituse ei olegi muud, kui mitte arvestada sageli järgnevat kapakalja ja õieti „veel kange-mat“ kalja.

On päris selge, et lõikuskõne on lõikuspeo üheks olulisemaks osaks, et lõikuse vaimuliktalitus on lõikuse tänu-tunnete vahendajaks, et lõikuse saaduste maitmine peolauas ühiselt on lõikusrõõmule täiuse andjaks, kuid selle juurde on vaja veel mõndagi muud.

Põllumehe-talupoja kutselised peod on kohad, kus rahvalikud pidukombed võivad ja peavad olema aukohal. Rahvamäng, rahvatants, rahvariie, rahvamuusika, rahvalik kõnetlus üksteise nimetamisel — kui neid elustada-säilitada tahame, siis lõikuspeod, külvipeod, talu perekondlikud peod ja ka üldisemad rahvapeod — laulupeod, võidu-püha pidutsemised jne. on eriti noor-tele nende peokommete elustamise õige-ks kohaks. Rahvariides alati tavalisi

sele tantsupeole ilmuda polegi kohane, rahvamäng linnalokaalis on vaatlejale ennem muigamise põhjustajaks, kuid mõjule pääsevad nad koduses traditsioonide õhkkonnas ja rahvuslikel suurpidustustel ja suurüritustel: siin täidavad nad oma missiooni. Üleriigiline laulupidu, maanaiste suvipäevad ja suuremad noortepidustused on selles suunas annud korduva tunnustuse.

Kohalikud lõikuspeod peavad selle asjaoluga arvestama. Väarikas lõikusilmeline dekoratsioon aktusruumis või väljakul ja peolauas on vajalik. Nii et oleks mulje lõikuspeost. Tegelased ja ka osavõtjad viimse võimaluseni rahvariidesse: üksiku osavõtja tunne olgu nagu vastutaval korraldajal-peremehel. Kavas peale mõõduka kestvusega vaimulikutalituse (ei ole sobimatu ajas talitusepidajaga leppida kokku lähikaudu), lõikuskõne, rahvalikud mängud, laulud, deklamatsioonid jne, kõik seoses lõikusemõttega. Päris kindlasti tuleks aktuse-osa eraldada pidulauast, eriti aga sel puhul kui täieliselt ei suudeta kõrvaldada alkohoolseid jooke. Purjus jorutamine, kui seda teeb ka vaid üksik —, riivab ja labastab pidulikkust.

Mida peaks tegema, et lõikuspidu looks pidulikku väarikust, tekitaks ootuselolevust, ärataks edasipüüdmissu- huvi, et see ei oleks vaid täiskõhu-pidu, vaid ka uue püüdmise, hää eeskuju ja virgutuse tegur.

Tahaksin esitada ühe mõtte. See oleks põllumeeste-töökangelaste austamine.¹⁾ Põlistalupoeg, kes juba teistkolmandat põlve töötab samas talus, kes on talu arendanud, edasi viinud, seejuures talust lahkujaid talujõutaga- varadest aidanud iseseisvale elulennule — tuleks seada lõikuspeol aukohale. Põllumees-asunik-talupoeg, kes alles kahekümne aasta eest mõisaväljast tü- keldatud krundile loonud korrastatud

¹⁾ Mõte, mis toodi esmakordselt esile ka k. a. omakultuuri nädala puhul. Toimetus.

talukäitise: püstitanud hooned, harinud uudismaad, aretanud toodanguvõimelise karja ja teinud muud püsivat tööd — ka see kuulub aukohale. Samuti väikese aiatalundi edukas ülesehitaja, uudismaakrundi hakkaja väikeviljur, edukas talunaine-pereema ja kodukorastaja, püsiv põllutööline, kutseline esitööjõud talus ja veel teisi võib leida, kellele võiks kuuluda lõikuspeol teenitud aukoht.

Milline võiks olla sellise töökangelase austamise käik lõikuspeol? Siin on kujutusvõimel avar väli. Kujutleksin seda näiteks ka järgmiselt: Austatavad töökangelased valivad kohalike organisatsioonide ja asutiste (korraldaja selts või organisatsioon, põllumeeste selts, maanaiste selts, piimaühisus, vallavalitsus, põllumeeste konvent jne.) esindajad ühiselt, siis oleks sellel kaalu ja erapoolik esiletõstmine langeks kõrvale. Valikul võiks eesmärgitud aluste kõrval silmas pidada ka veel mitmesuguseid tähtpäevi isiklikus elus: 50, 60, 70, 75 sünnipäevad, kuld- ja hõbepulmad, talupidamise kestus 25, 30 aastat, talu püsimine sama sugukonna käes 100, 150, 200 aastat jne. Väärikumatest ühiselt valitute kohta organiseeritakse aegsasti andmete kogumine: isiku elukäik ja tegevus, sugukonna põlvnemine, talu „elukäik“-ajalugu jm. Ei ole kahtlust, et iga inimese elus on huvitavat ja paeluvat ainet 10—20 minutiliseks kõneks, et seda on ka iga talu ajaloo, oleviku seisundis, iga teenelise töölise käekäigus ja kogemustesalves, iga isiku ühiskondlikus-seltskondlikus tegevuses. Tähtis on see aines vaid välja selgitada-selekteerida. Kõne ettekannete sekka silmapilgukohased vahepalad ühislaulu, muusika, deklamatsiooni jne. alalt.

Kui töökangelaste valik, nende teenete väljendamine ettekannetes, austamise tseremoniaal küllaldase taktitunde ja taipamisega tehtud, loob see lõikuspeo osa kindlasti väärrika elevuse, on huvitav, virgutav ja jätab hää ja sügava mulje. See mulje läheb vanale ätile-memmele, jõulisele töökangelasele, põllumehel ja maanaisel, olgu austatavale, olgu osavõtjale-pidulisele sügavale „kareda koore“ alla, läheb südamesse. Palju sügavamale igatahes, kui jõuab rakuva toidu- ja joogilaua

E. Mättik — Puugravüür

mulje-mälestus, kuigi meil midagi pole ka mõnusa kõhu täissöömise vastu (täisjoomise vastu küll!). Austamise traditsiooni pidulikkuse ja väärikuse suurendamiseks on mõeldav austatavale anda mõnesugune auaadress (näit. kõigi ümbruse asutuste ja organisatsioonide poolt) või audiplom (näit. Põllutöökoja poolt) või mingi sümboolne kingitus, kui selleks võimalusi. Vastava eseme võiks anda üle kohalikest ametikandjaist näiteks vallavanem (hr. Meikopi mõte) jne.

Tähtis on kogu ürituse juures just hoida kohalikku joont: kohapealsed töökangelased aukohale, ka üldine lõikuskõne seoses kohalike rõõmude-murede, elu-oluga, kohapealsed ametikandjad juhtivateks tegelasteks — auülesannete täitjaks. Kui tuleb juurde väljast külakosti, olgu kõneleja, olgu mängurühma näol — see tulgu oma rada ja olgu tervitatud, kohapealset ei tohi see aga suruda täiesti kõrvale nähtamatusse.

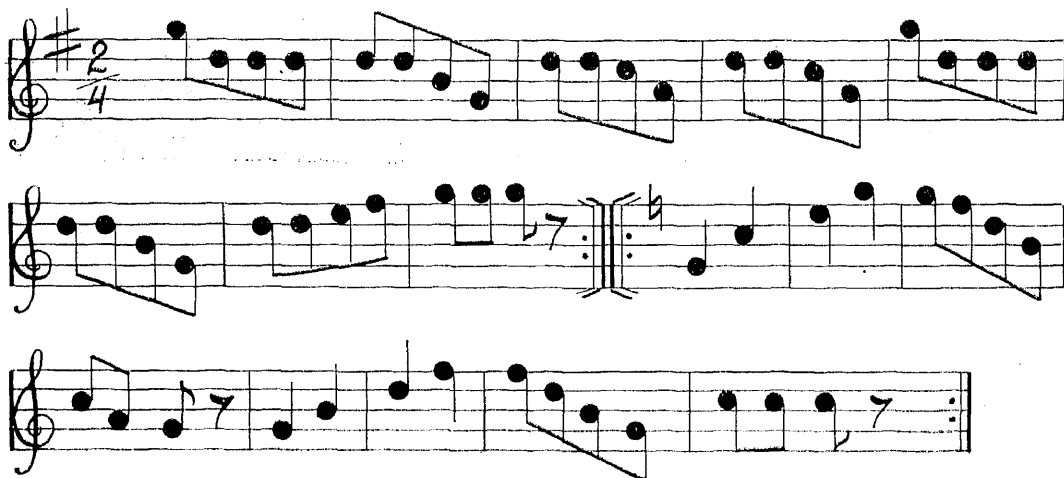
Arvan, et eriti noored võiksid ja peaksid kohalike lõikuspidude korraldamisel ülaltoodud mõttes käed panema külge. On kindel, et eeskuju, distsipliinikindel eeskuju ja algatus ki-sub ja tõmbab kaasa ja järele. Töökangelase väljatõstmise traditsioon, põlistalupoja traditsioon, väärrika pidulikkuse traditsioon ühenduses rahvakommete ja pruukidega — tulevad liita kindlalt lõikuspeo mõistega lisaks sinna juba senikuuluvate mõistetega. Võib-olla tuleb muidki mõtteid, kui ainult mõeldakse.

Noortel on algatus teoks lähenevatel lõikuspidudel.

Kalvelis

Leedu rahvatants

(Sepakene)

Rühmatants 5—10 paarile. Polka: kolme sammu polka.

A-a Tantsijad seisavad kõrvuti kodarjoneel. Kolme akkordi vältel moodustavad tantsijad ühendatud kätega sõõri. Liigutakse 7. polkasammuga vastupäeva, kusjuures nii poiss kui tüdruk algavad liikumist vasaku jalaga. 8-l taktil tehakse pööre üle vasaku õla.

A-b Tagasi liigutakse (mööda päeva) samuti 7-me polkasammuga, kuna 8-l taktil paarilised pöörduvad ringjoneel näotsi.

B-a Tantsijad seistes ringjoneel näotsi, teevad püst-plaksu, vahetavad parema käesanga võttega ja kahe polkasammuga kohad. Liikumist algavad mõlemad vasaku jalaga, kuna vabad käed asuvad puusas.

B-b Nagu B-a, ainult kohtadel vahetusel võetakse vasaku käesang. B-a ja B-b korduvad.

C-a Tüdrukud, alates vasaku jalaga, lähevad 4-ja polkasammuga ringi

keskkoha poole ja üle vasaku õla pöörates, tulevad nelja polkasammuga oma esialgsele kohale tagasi, käed on puusas. Poisid sel ajal, alates vasaku jalaga, tantsivad polkasammudega kohal, näod kõigil ringi keskme poole, käed risti rinnal.

C-b Eelmine kordub, nüüd poistega tüdrukute osas. Poistel käed rinnal.

D Paarilised pöörduvad näotsi ja algavad hariliku käigusammudega kätlemist. Liikumist algavad mõlemad vasaku jalaga. Esimesena antakse paremad käed. Käteldakse kuni kohtumiseni oma paarilisega. Selle järgi võetakse parema käesang, kuna vabad käed asuvad mõlemil puusas ja pööreldakse kohal kuni tuuri lõpuni.

Tants kordub.

Tants on hr. A. Karjasaare kaudu saadud Leedu rahvatantsude kogujalt M. Baronaites'elt. Tantsuviis meenutab algosas eesti „Tõmba Jürit“.

Meie rahva põhitüübist

Huvitavaid päätükke Soome suurkunstniku ja ühtlasi ka kirjaniku Akseli Gallen-Kallela raamatust „Kallela Kirja“.

Soome kirjandus — nii raskekaalulisi meistriteoseid kui ta meile annabki — ja ta rahvaelupildid pole, A. Kivi toodangut arvesse võtmata, minu hinges leidnud nii sooja ja tundlikku kõlapõhja kui oleksin soovinud. Võib olla on selle üheks põhjuseks see, et minu Soome rahvast saadud „kirjanduslik kujutus“ — kui nii võiksin öelda — on end ankrustanud meie rahvaluule alusele. Meie rahvaluule, eriti Kalevala, juhtis minu fantaasiat nägema ja looma tüüpe ja kujutlusi meie rahvast meie rahvalaulu vanade jõuliste tegelaskujude näo järele. Ja olengi elust saanud arvukalt tõendusi sellele, et parima pildi ja põhitüübi meie rahva olemusest annab meie vana arhailine rahvaluule.

Rahvaluule on vist ka mind otsustavalt mõjutanud otsima eeskätt loodusest ja elava rahva hulgast neid iluvorme, mis selgeimalt ilmestavad mei rahva algjõudu ja säilinud algupärasust.

Olen otsirud puutumatu maad, metsa ja kõrve rahvast, kes rajab põllulapi, tegi lõkke ja ehitas sauna, kuhu talle meeldis. Lõi oda maasse ja ütles: Siin jätkame elamist, naine ja lapsed! Siin ilmnes inimene oma täies suurus, siin polnud „agasid“ ega muud kõhklemist vaid esines tõeline, terve ja tugev elutahe.

Selle algjõu ja meie inimese prototüübi otsimine pole seganud mind tarbekorral nägema ja tähele panema sedagi, mis meie rahvas on halba ja haiglast ja mis vahel paljastab ta nõrku kohti.

Kuid kas seda nõrka siiski ei nähta hõlpsamini? Ja kas see ehk ei mõjutanud, et mõnestki meie kirjanduse rahvaelukujutavast teosest õhkus vastu nagu moodsa koorelahutaja monotoonset vurinat ja et sageli kirjanike stiilileki nagu aimasin nägevat meile võõra paatose puhanguid, mis segavad rahva iseloomustamist ja häirivad isikute ja rahvarühmade õiget nägemist. Kogemused on meid õpetanud kündma sügavamalt.

Kirjandusega puutusin kokku võrdlemisi hilja.

Varasemast lapseeast mäletan kuidas kord meie kodusse tuli taat, sirgeseljaline, kergejalgne. Tuli eeskotta, kus õitsesid ema kasvatatud liiliad. Toetas uksepiida najale ja hakkas lugema oma laule. Pikkamööda hääl tõusis, siia tuli jõudu, mis mind lapsena arusaamatult haaras ja lõpuks taadi pää tudises, lõuad liikusid ja jalg tõusis hoogsalt rütmile kaasa. Nii kui mäletan luges taat meie eepilisi rahvalaule.

Hiljem tutvusin Kalevalaga ja Kivi toodanguga. Viimane oli mulle suur ilmutus. Säält

PIIPURID

Saare-Sahva, teine Tähve,
kolmas, Kohvriks kes kutsutud,
mõisas kraavi lammutasid,
tallilakas tormutasid
piipe, et hobused aevastid.

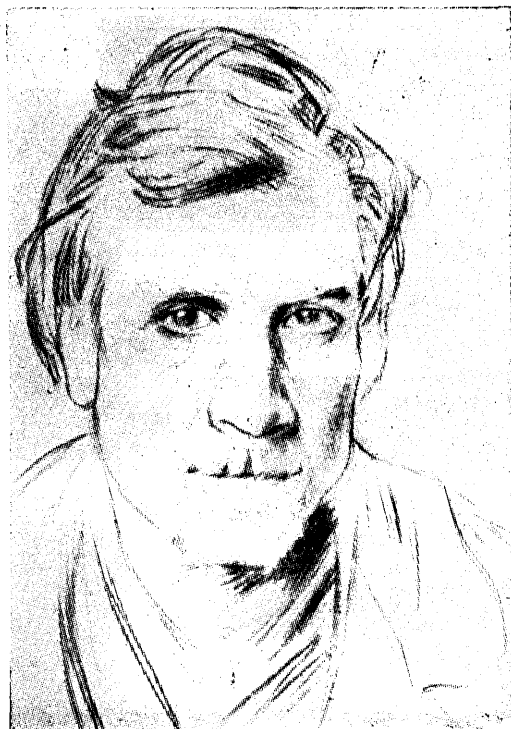
Kutsar lugu kui kurtiski,
arvati see asi naljaks,
kaege, mis kurivõrk siis tei:
kooris enda porgand-paljaks,
hankis halli härja naha,
sarved pähe, saba taha,
nõega mustas muu murjaniks,
torkas takkudega taela
suhu, läks lakka tuld puhuma.
Saarlased kohe kihama:
S a h v a: Sõunaku sind taevas!
T ä h v e: Põrgu põhja poe, paganas!
K o h v e r: Ei võta kuulda vaevaks
ta teid, püstame plagama!

Mits ja mats käis mehi alla,
siis läks vadimine valla
kähku kibinal-kibinal.
Kutsar vaatas kõhtvabinal.

vaatas mulle vastu sama Kalevala maailm. Kivi on vahetalitajana mind toonud lähemale loodusele ja rahvale. Tema looduskujutlused ja inimitüübid aitasid minus süvendada Kalevala luulemaailma. Oleme mõlemad olnud ot-simas oma rahva algkuju, tema prototüüpe.

Need tolle aja otsingud polnud mulle ker-ged. Otsitav ise kuhjas mulle ette raskusi. Polnud paarkümmend aastat tagasi aadlikul soomlasel, „härral kunstnikul“, sugugi kerge pääseda rahva juure. Pole ma rahva hulgas kunagi tabanud minu harrastuste aimajat. Kuigi sain sõbraks kõigiga, arvati mind ometi poolhulluks, sest kes terve mõistusega soome härra viitsiks maalida loomi, metsi ja järvi ning kes siis inimestest valiks maalimisobjek-tiks esmajoones popse, sante ja kerjuseid...

Olin meie olusid kiites saanud prantsusmaa tutvuse, krahv Sparre, omale külla Soome. Ta, kes „väsinud Euroopas“ noore elumehena oli kõigest küllastunud, vaimustus siin nii, et pisarad silmis seisis meie tagamaa taatide-eitede ees ja suurima andumusega, mida ku-nagi kunstnikus olen näinud, asus tööle. Ja sellest, mida see aadlik nägi meie metsa-

maade asunikes, vaimustus ta nii, et õppis soome keelegi sellevõrra selgeks, et tuli kõikjal vestlustegagi toime.

Võõras nägi ehk paremini kui meie, milline sitkus, kindlus ja väärikus kajastus meie rahva näolt ja kommetest.

Kohtasin belglast kujurit Finchi Porvoos. Ta kõneles et ta suure andumusega uurib iga vastutulijat ja ütles siin nägevat niisugust vormide algupärast rakenduslikku tugevust, millist ta kusagil mujal Euroopas polla näinud. Ja seda Porvoos — kuival oksal — mis siis veel kõnelda tooretest.

Neid meie põhjamaise olemuse omapärasusi olen vaistlikult püüdnud näha ka oma maalide inimtüüpides. Kuid olen selle eest saanud ka küllalt hurjutada peagu kuni tänaseni. Minu mitmed arvustajad on olnud pahased selle üle, miks ma oma soome Kalevala sängarid kujutan nii inetutena. Kursi muutmine tulla mulle ainult kasuks ning soome rahvas kannaks mind sel puhul kätel.

Võib olla oli neil põhjustki. Näljaaastate järel oli meie rahva alatoitluses kurnatud ilme ehk tõesti kartustäratav. Ja maailma-

sõja lõppaastail näis see taas korduvat. Endised üksiknähted algasid muutuma reegliks.

Kuid vabadussõja alguks sain oma endise kindluse ja usu jälle tagasi. See oli minu elu suurim aeg. Nägin meie rahva näojooni jälle ta kõrgemas kauniduses. Nägin meie rahva väarikust. Minu usk ta suurde tulevikku on muutunud raudkõvaks veendumuseks.

Meie rahvas tõuseb veel võimurahvaks, kus häme-põhja mehisus ja meelekindlus ühineb karjala-savoomase luulelikkuse ja uljusega.

Selle toimudes soome rahvas on taas leidnud iseenda, ta toetub kalevalapärastele juurtele ja arendab endast taas ülimumi selle sõna kõige sügavamas mõttes. Ja see ülimum, rahva valitud andekam juhtkond, suunab rahva arengu sinna, kuhu meie kaanimad ootused ja lootused nüüd näitavad. Meie soome rahvas tõuseb veel kord tasapinnale, millelt see isegi Euroopat võib elustada värskes verega.

Ja siis on meie kirjandusel, meie maalikunstil, meie muusikal ja teadusel ning meie kogu vaimsel loomingul taas suur külvi- ja lõikuseaeg.

Kui vaid saaksin surra selles veendumuses.

Kodusid kaunistamas

ÜENU kodukaunistamise instruktori kümme käsku kodukaunistajaile

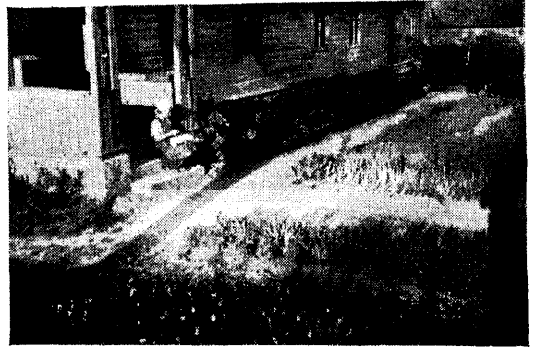
A. Parti foto

Vabariigi algpäevil oli agraarreformi kaudu värsketeks maaomanikeks saanud põllumeestel esimeseks sooviks saada lauale oma leiba. Muuks kultuuriliseks ilutsemiseks ja mõnulemiseks ei jätkunud siis ei ajalisi ega majanduslikke võimalusi. Sageli siis rahu-puudusest ehk maanäljast aetuna raiuti talu lähedusest puud, ei mõeldud aga sellele kuidas talu ümbrus välja näeb mõne aja möödudes.

Nüüd majanduslike aluste paranemisel oleme asunud üleriiklikule kodukaunistamise aktsioonile ja 40 ÜENU osakonda pingutavad praegu omavahelisel võistlusel esikohale tulekuks sel alal. Mõnelgi pool on tulnud alata otsast pääle ja kord maharaiutud puude asemele tuuakse nüüd puid metsast koduümbrusesse tagasi. On näha et eriti uutes asundustaludes siin teotsetakse plaanikindlusega ja järkjärgult hääde tagajärgedega.

Vanades endistes taludes on asi tihti halvem. Ilumeelt on siingi olnud. Kõnelevad sellest meile rahvariided ja muud tarbeasjad, milledele vaevalt leidub võistlejaid. Kuid talu ümbrus jätab sageli paljugi soovida. Osalt on (endistes rendivahekorras päritud?) ehitused püstitatud inetult ja hoone asukohta valimata, osalt aga on siin koduümbruse korraldamises puudunud igasugune plaanikindlus. Või mis huvi rentnikul võis ollagi talu kaunistamiseks? Nendes oludes ei arenenud ka ilumeel. Võib olla sellest ajast ongi päritud aed maja otsas mõne marjapõõsa ning õunapuuga ja „jorjeni“ ning „talvemirdi“ puhmastega. Iluarmastusest kõneleb küll ka seegi. Kuid uemate arusaamiste järgi niisugust aeda korraldada pole sugugi kerge. Sageli ei tule siin istutada vaid ümberkorraldada ja võib olla isegi välja kiskuda. Mingit üldšabloonu siin kasutada ei saa — iga talu on erisugune ning nõuab erisugust korrastust. Vaatleme siiski mõningaid üldnõudeid kodukaunistamise alal:

Olgu talu sissesõidu tee hästi korraldatud. Ärgu lastagu võõraid tallu tulles pugeda loomalautade, karjateede ja kolihunnikute vahel. Toogu sissesõidutee meid tallu läbi talu ilusaimate aedade ja muruplatside. Olgu

Rägavere asundustalus korraldatud ilu-aed

sissesõidu tee vähemalt piiratud hekiga või selleks sobivate puudega (pihlak, kadak jne.). Tuleb igal juhul püüda, et loomade ja tööriistade õu oleks eraldatud (soovitav 150—140 sm kõrguse lehtpuu hekiga) elumaja lähemast ümbrusest.

Kõnniteid pole tarvis rajada ainult sümmeetria ja ilu pärast, sest kõnnitee pole iluasi vaatamiseks vaid — kõndimiseks. Liigsed ehk liigselt pikad teed nõuavad korrashoiuks talutöölt liig palju aega ja vaeva. Sobimatud on ka kitsad ja kõverad kõnniteed raudteajaamade parkides.

Mõnede vanemate talumajade inetute alusmüüride varjamiseks tarvitagu lõuna poolel lilli ja põhja poolel hekke, mis peaksid olema veidi kõrgemad alusmüürist.

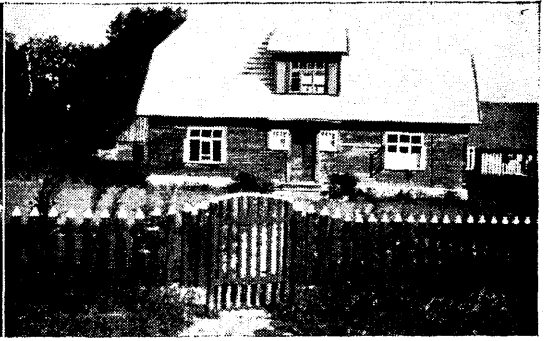
Väiksematesse ilu-aedadesse ärgu istutatagu liiga suuri puud.

Lillepeenardel valitsegu selgejoonelisus. Ärgu paisatagu lilli ja värve liigselt läbisegi. Laiemal peenral oleks lubatav veel järkude viisi paigutamine üks rida üht, teine teist värvi ja madalamast alates ning kõrgemale üle minnes. Iganenud on komme lillepeenraid piirata ja „kaunistada laudadega, pulkadega, looka painutatud vitstega, valgeks lubjatud kividega, vaid peenar ei tohi tõusta murupinnast kõrgemale, mil puhul peenra äärt sobib palistada madalate lilledega.

Peenra vormidelt ei vasta kõrged kuhilad ega „tortpeenrad“ praegusaja arusaamistele.

Vanatalu Rapla vallas

Asundustalu Neerutis

Nii iluaias kui ka ehitustes ja tarades on sobivam lihtne kandiline stiil. Maja ümbrus ja eluhoone esine olgu lihtne ja selgestinähtav. Sellest seisukohast ei sobi ka sopolised keerdkäikudega aiad ja tarad. Samast seisukohast ei sobi ka lillepeenraid liigselt paisata aeda laiali nagu pannitais lusikakooke.

Kui on aiad puhmaslilli või põõsaid, siis pole tarvis nende ümbrust ära kaevata, et näidata mullapinda. On ilusam kui need tõusevad murupinnast, mitte aga — peenralt. Samuti tuleb toimida ka õunapuudega, kui need kasvavad ühises iluaias. Muru seob paremini nii põõsaid, puid kui ka lilli.

Lilledel valimisel võiks eelistada püsililli, need vajavad vähem vaeva ja hooldamist, nõuavad vähem päikest ja õitsevad kauemini. Püsililledest on meile tuntuimad ja kättesaadavamad meie metsades ja heinamaadel kodunenud (ja osalt õilistatud!) lillesordid: kullerkupp, kuldking, kuuepäevarohi, nurmenelk, (ainukene Eestis metsikult leiduv punaseõeline lill), nurmenukk, maikelluke, kuldvits, rukkilill, härjasilm, kollane karikakar, põld kukekannus, mõru vahulill, kukehari jt. Kultuurlilledest, mis kasvavad ka viletsamates oludes, mainime mooni, saialille ja päevalille. Ka neist saab kombineerida omaette peenraid. Muidugi on ka kultuursemad astrid, lõvisuud, levkoid jne. ühekordsete suvililledena ilusad eriti kui nad istutatud ühte peenrasse, kuid äridest seemneid ostes, mille omadusi kasutaja ei tunne, saadakse pettumusi ja ebaõnnestumisi. Ka nõuavad nad kasvamiseks pikemat aega ja tööd ning taludes pole veel lavakultuuriga jõutud kaugele.

Ärgu puudugu ühelgi talul ees lipuvarras, kuid ärgu seda ka ühelgi tingimusel kasutatagu praktilisteks ülesanneteks. Sobivam on lipuvarrad püstitada tuge deta all, kuigi seda mõned just praktilises mõttes propageerivad. Lipu varras pole praktiline asi ega

sobi siis teda ka kasutada pesunööri kinnitamispunktina jne. Siin tuleb esmajoones vaadata kuidas ta oleks ilusam ja mõjuvam. Samalt seisukohalt ei sobi ka asetada lilli lipuvarda ümber. Sobivam oleks juba lipuvardest veidi eemal madal hekk või põõsakesed.

Need oleksid nõuded, millele vastu meie taludes enam eksitakse. Olen kindel, et neid tagasihoidlikke nõudeid kõikides meie taludes täita suudetakse. Ja usun, et neid ka nende 40 osakonna noorte poolt täita tahetakse, kes praegu ÜENÜ kodukaunistamise võistluse lõpuspurdi ja hindamise eel oma tööle soovivad anda viimase lihvi.

 IVAR PAULSON

Suvine täitmatu

Kaua kõndinud maanteede veerul, kuna kaugusse kippunud samm. Taas tunnen tolmupilve kuis keerul kilomeetriga kasvab ka ramm...

See tolmupilve valkjashall vägi ikka kangemalt kaugusse veab. Küll küllastund silm sest, mis nägi, — samm edasi suunduma peab!

Juba püüdnud meel möödudes mõnda, palju teeveerul tabanud silm. Kuid kõndides kaugemal nõnda, üha suuremaks laiub maailm!...

Hiiust tantsu ja laulu otsimas

Motto: Valged hobused ja kõverad puud.

Olime otsustanud Uilo Toomiga, meie rahvatantsu tuntuima viljelejaga, minna otsima rahvatantse Hiiumaalt. Härra Uilo Toomil, kes seal ju enne liikunud „Hiiu valtsi“ jälgedel, oli tundmus, et seal sellelt alalt veel kõiki pole kogutud ega kirja pandud. Lootusi selleks andis ka Hiiumaa ÜENÜ Kasevälja osakonna tulihingelisi noorsoolasi prl. Marta Kalju, kes selleks veidi oli „maad kuulanud“.

Võrreldes mandriga ehk hiidlaste keeles „suuremaaga“, tundub väike Hiiumaa siiski nagu teise maailmana. Eraldatud mandrist vaid 25 km laiuse veeväljaga, on ta säilitanud palju omapärasusi ja esi-isade aegset endist. Endine pole siin veel sel määral muuseumi viidud ega uuem mandrikultuur kõikjale tungida suutnud. Ütlen seda kiituseks hiidlastele, sest moodsa kultuuri mõjul oleme meie mandrilased sageli liiga kergelt endisi väärtusi ja põlvest-põlve pärandatud iluvarasid hüljanud.

Juba maastik üllatab. See on tüübiline kivide ja kadakate maa. Paepäälsed teed on siledad kui laud. Kadakad ja kased jonnakalt jändrikud ja kõverad. Näib nagu oleks nad üle saare tormavate meretuultega liigselt sõbrutsenud. Seda maastikulist idüllit täiendavad tuhmunud tuulikud ja väikesed valged hobused.

Ka iseloomult esitab hiidlane võrreldes mandrilasega erirassi. Tunne hiidlase huumorimeelt, visadust ja tööarmastust. Jutustati nüüdki, kuidas sõudepaadiga sõidetud „Tokholmi“. Puri pandud pääle küll, kuid

öeldud: „Jumal hoidku seda tarvis minemast!“

Võrdlemisi palju omapära märkame ka Hiiu ehitustes ja kodude sisustustes. Erijooni on ka hiidlase ilumaitstes. Nende rohkete rõhudega ilustatud ja puna-valgetes värvivarjundites sädelev rahvarie kõneleb sellest selget keelt.

Kõike seda seob mingi aimatav kooskõla: pisikene poni, pisikene põllulapp, väikene vili ja vastav väikene tuulikki. Inimene ja loodus näivad siin üksteist mõistvat. Väike hobune sööb küll vähe, kuid ületab erksuselt mandri suure hobuse. Ja jääpragude ületamises olla ta täielik meister. Sama visa kui hobune, on ka tema peremees. Ükski eluraskus ei kõiguta tema töö püüdlikkust ja huumorimeelt. Temagi kuulub siia „valgete hobuste ja kõverate puude“ maale, nagu hiidlased oma saart iseloomustavad.

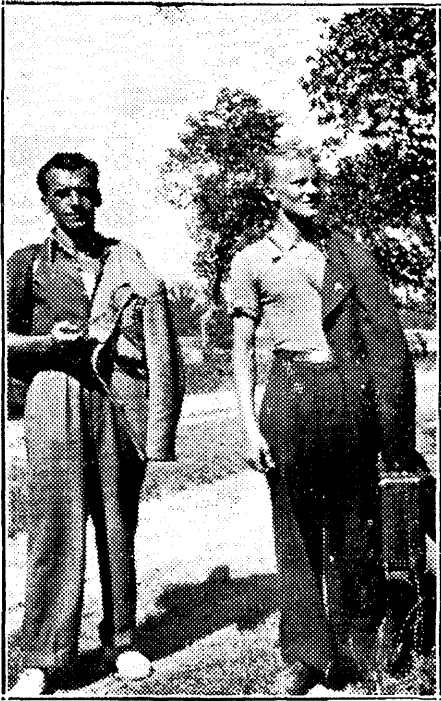
Aega on vähe. Peame tegutsema kiirelt ja jätma teisekskorra muu Hiiumaa omapära jälgimise. Haava talu peretütre Marta Kalju abiga, kellelt märgime üles saarelt korjatud tantsuviise, koostame teotsemiskava ja kaalume isikuid, kelle poole pöörata kõige enne. Eeskätt peame silmas pillimehi, sest saarel öeldakse: „On ta hää pillimees, siis peab ta ka tantsu välja lüüma.“ Pöördume läheduses clava Pööra Anne poole, kes saarel tuntud oma elurõõmsusega. Kuid harjutagu kõik vaimse vanavara korjajad end pettumusraskustega. Ka Pööra Annelt ei saa meie midagi. Olla lapsepõlves olnud usklik ja siis sellepärast vähe tegelenud „maailma naljadena“.

Viulimees Eduard Mägi.

Hiiu „põld“.

Ullo Toomi (vasakul) ja Johannes Vimberg, Hiiuemaal rahvatantsude avastamismatkal.

Üks iseloomustavamaid samm-poose õigest hiiuvalsisst.

Järgmised otsitavad on läinud kaugelele heinamaadele. Kerema külas kohtame vanemat naisterahvast, kes teab midagi rahvatantsust: „Samm valtsi, teine polkat“, kuid üksikasjalikumaid andmeid siiski ei teadnud või näiliselt õigem — ei tahtnud anda, kuigi ta kord ju tõsis ja ta jalg nagu tantsu näitamiseks kerkima hakkas. Ei aidanud ka ühine sõstrate söömine. Lõpuks juhatas ta meid kellegi juurde Heltermaale, kes tantsu veel paremini tundvat. Kusagil teisel tuleb meil kõvasti heinaniitmisel kaasa aidata, et vastuteeneks otsitavaid andmeid saada. Kõpu poolt saime „Supimoori valtsi“ sugemeid.

Ja järgmisel õhtul olemegi nükaugel. Viulimehelt Ed. Mäelt saame vanu viise ja laule ning seni tundmata „Hiiu polka“ ja „Kõpu polka“ tantsu viisid. Sama nimelisi tantse demonstreerisid meile ÜENU Kasevälja osakonna noored, kes saarel vanade rahvatantsude kogumise ja õppimisega teinud palju tööd. Seekordne saak Hiiu saarelt kujunes siis järgmiseks:

1. Hiiu polka — märgitud ÜENU Kase-

välja noortelt, kes selle omakorda toonud Saarnaki laiu nimeliselt saarelt.

2. Kõpu polka — märgitud viulimehelt Ed. Mäelt ja ÜENU Kasevälja noortelt.

Lisaks sellele variante Hiiu valtsile, 8 tantsuviisi, 4 laulu ning pillimeeste ja rahvatantsuteadjate aadresse.

Lauludest esitame siinkohal prl. Marta Kalju poolt oma isalt kogutud ja ümbruskonnas tuntud laulu: „Vana Turak Laas'ist“. Laul on pikk ning viimaseid salme polnud seekord võimalik saada. Laul algab nii:

Elas Turak Laas ja Turak Laasi Mare
 Vanas Haava kõrtsu põlend ahju vares
 See olle Hellamaa Nõvi Liisu viis
 Vana Moiku Peedu tehet ahju piis.

Enam tantse meie seekord leida ei suutnud, küll aga avastasime ühe ehtsa torupillimehe ning mõningaid variante „Hiiu valtsile“, milliseist üks kannab nime „Krossamees“. Meile jäi siiski tunne, et Hiiu maalt midagi veel saab. Kuuld siis tuleks sellele otsimisele pühendada rohkem aega.

Ideaalidest tegudeni

„Mina mõtlen küll, et kui on sõda, siis olgu sõda ja kõik mehed olgu platsis. Jumalgi sõdis kuradiga.“ Ütleja, juba aastates naine, ostis tänaval kioskist ajalehte ja justkui enda sõnade kinnituseks koputas rusikaga kioski-leti äärel.

Sellise pisikese purske juhuslikul pealt-nägemisel esimesel hetkel näiski, et vanaeit on vaid üks omasuguseid, küündimata mõistusega targutajaid, ent samas meenus ka, et selliselt, poolikult mõtlejate protsent on meil küllaltki ja liigseltki suur ja ulatab ka nooremasse põlve. — Me küll oskaksime, aga sageli lihtsalt ei viitsi mõelda lõpuni. Meenus veelgi ühe keskkoolilõpetaja preemeeritud kõne, äratoodud ka „Eesti Nooruses“ (nr. 6 s. a. Jaan Kross: „Kas ja miks eesti tänapäeva noorsugu pole idealistlik“), kus autor teeb analoogilise mõtlemisvea, — abinõus näeb otstarvet, vahendis sihti ja saavutust ennast. Ka mainitav kõneleja väitis, et etteheited meie tänapäeva noorusele tema näilise passiivsuse puhul on õigustatud vaid sel määral ja selletõttu, et tänapäeval pole noorusel sõdida kaasa uut vabadussõda, kuna too olnud „tõesti ajajärk, mil maksis elada!“

Sõja glorifikatsioon, tapluse ümbritsemine oreooliga, mida temal ei ole, kui ta tuleb

mitte mõnelt niisuguselt, nagu oli esaltmaitnud, arenematu mõistusega vanaeit, vaid noormehelt, kes korraliku ettevalmistuse järele parajasti peaks olema küps mõlemi ja laga kindlasti ellu astumiseks, tundub veelgi enam ebasobivana nimelt sellepärast, et ta ütleb, et praegu midagi võidelda ei ole ja et seepärast ta eelistab vaid „hõöguda“, käies kinos, kohvikus ja vilistuses šlaagereid.

Veelgi rohkem, — ta ütleb sõnasõnalt: „Meie ümbrus ei nõua idealismi — ei nõua kangelaslikkust! Meie ümbrus on muutunud rahulikuks ja egoistlikuks: Meie miljöösse on tunginud tõusikluse ja rahuarmastuse seemned. Kas pole see siis ainult loomulik, et nooruski on jätnud oma ideaalid, oma innu ja hoo, millele hetkel leiduks vähe rakendus-alasid, vähe mõistjaidki —?“ Ning samas vabandab ta tänapäeva noorust veel sellegagi, et noorus paneb käed rüppe sellepärast, et „noorus pole ülesehitaja, vaid kättevõitja.“ — Kui aga meie noorus rakendatakse sobivasse „ajajärku, mis nõuab idealismi,“ siis võivat lühinägelikemadki näha, et meie noortel on kõrgeid ideaale.

Hüva. Ja sama sõõmuga ometi meie noorus ja ka see tema liige ise möönavad, et elus startimiseks täna on neil käepärast paremad tingimused kui olid eelmistel põlvedel. Ükski rahvas pealegi ei saaks iga oma noorpõlve äratamiseks „hõõgavast olekust“ lavastada järjest uusi ja uusi iseseisvumisi ega leida muid „põrutavaid“ põhjusi selleks. — Jah, antagu noortele kätte vaid „ajajärk“... Ent selliselt mõlgutavaile noortele peab küll meelde tuletama, et mitte ajajärk ei tee inimesi, vaid inimesed ise on need, kes loovad ajajärke — ning isegi kuldseid ajastuid. Õigem võib olla vaade, et need, kellel tõesti on jõulisi ideaale, ise kunagi neid vabatahtlikult ja võitluseta ei vii vaka alla ega hakka närbutama, — justkui saaksid ideaalid püsida ka latentset, kustumata, roostetamata, lämbumata.

Õilis oli käputäie noorurite tegu, kes läksid välja ja aitasid võita rahvale iseolemise, ent veelgi õilsam ja kaunim võib olla seda iseolemist kindlustada, kitkudes ka tõusikluse väärnähted ja nendega kõrvuti lohkava vaimupimeduse ängistav umbrohi — vaid väliselt rahuliku, unise igapäevasuse peenrailt. Ja kas tohib nooruse äratajaks, virgutajaks olla ainult vabadussõja taoline põhjus?

Koitjärve maastik

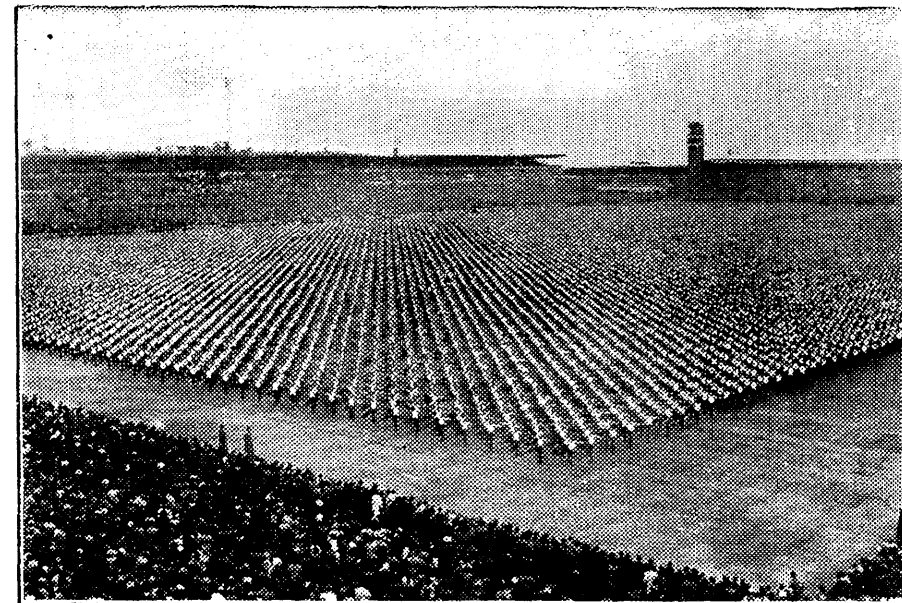
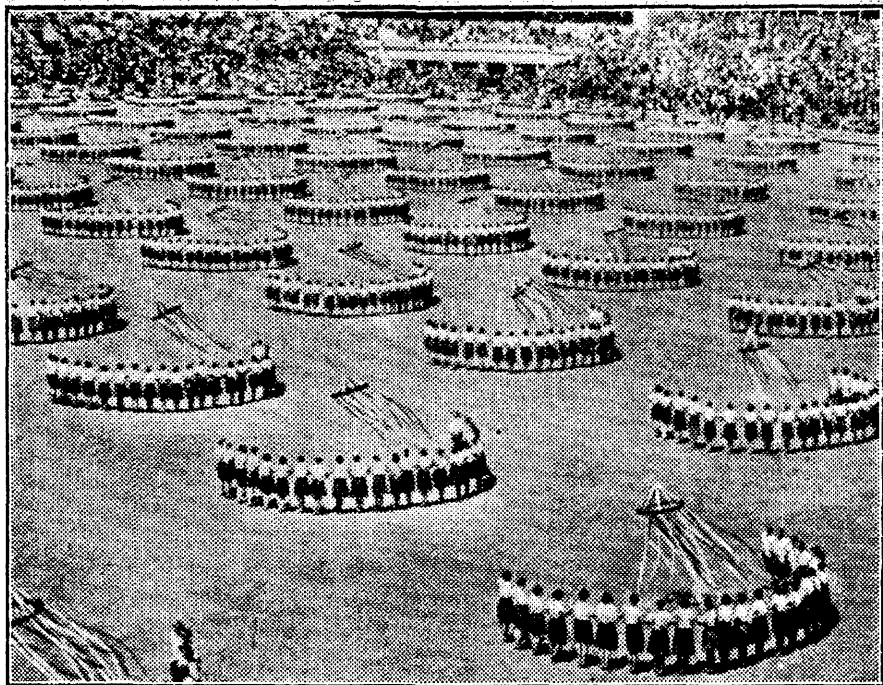
— Ka sõjas on magajaid teiste kulul, ka vabadussõjas võidelnud noorurite hulgas, ainult vähesed olid varem tegelnud vaid mandumise-ga šlaagerite laulmises ja kinos ning kohvikus käimisega. Kõigiti loomulikum oleks oodata, et sellise ettevalmistuse saanud sõdur lahinguväljal endast moodustab paraja materjali vaid kahurilihaks. Kui meie praegust ühiskonda purevad ja ongi õõnestamas „rahulik-kuse ja egoismi“ koi ja rooste, siis küll nimelt noorpõlv peaks olema see osa rahvast, kes omalt poolt seda rahulikult ei aktsepteeri, vaid teab, et uljamad, võitmatumad positsioonid elus alati on võidetud kätte ainult ülesehitava tööga, ja et ta siis ka toimib vastavalt. Endavabanduseks aga kinnitada, et elus midagi saab kätte võita ka seejuures ülesehitamata, tähendab enda tembeldamist vaid lõhkujaks.

Agas milline lõhkujagi saaks olla noorur, kes samas ise mõõnab, et ta hoiab käed rüpes! Ehkki mitte lõhkuja, siiski ta oleks vaid eeskujuks ja meelitaks väsimat, murduma ka teisi. Tõendus ja väide: „teek-sime ära jumal teab mida, aga meid ei lasta“ oleks väär ja võlts põhiliselt ja põhjalikult, sest nõnda me ka endi ideaale samastaksime turukaubaga, mille hind oleneb vaid nõudluse kapriisidest. Tõeline idealism aga alati ja vahetumalt kohe valgub tegudesse, — muud kõike „samataolist“ aga tuleb lugeda vaid silmakirjaks või jõuetuks unistustevahuks, kinnisilmi kõndimiseks peaga pilvedes. Ja viimasel juhtumil eriti nimelt noorust ootak-sid ees vaid armutumad komistamised tõe-

lusse, mil varsti temale endale otse tund-matuseni võib muutuda ja moonduda inetuks tema lõust ja vaimne isik ühes ideaalidega — tegelikkuse kõverpeeglis. Kuulus prantsuse mõtleja ütles: „peab oskama maailma näha nii nagu ta on ja teda siiski armastama“. Ja kui me tõesti juba oskame kumbagi, siis suudame maailma ka parandada, ootamata ära selleks mingeid erilisi abistavaid „nõkse“ väljastpoolt.

Need välised abistamised ja „valmis aja-järkude kätteandmised“ noorusele loomulikult võiksid tulla aga üksnes neilt, kes on temast vanemad, s. o. „keskureilt“ ja „vanureilt“. — „Käbi ei kukku kannust kaugele“, ja kui ka tsiteeritava kõne-kirjutuse autor kaebab, et tänapäeva noorusele tehtakse etteheiteid, siis on kindel, et etteheitjaist nii mõnigi seega on tahtnud olla heatahtlikuks erguta-jaks, — ei taheta, et oleviku, meie endi juures ilmnevad vead ja puudused korduk-sid tulevikus. Seejuures veel märkigem, et pealegi üks meie rahva tugevamaid iseloomu-jooni on umbusk, — umbusk kas või enesegi vastu, kusjuures positiivsetki alatihiti püüame looritada negatiivse, eitamise soustiga. Kui aga ongi tõi, et osa neist, kes on noorureist vanemad, praegu on takerdunud tammuma kerges kohviku-, kino- ja kõrtsikultuuris, siis ometi on kindel, et sellest pole naka-tatud mitte kõik, ja miks peaks sellest naka-tuma nimelt noorus, vahetades oma ide-aalid väiklase ümbruse krossilise kribu-krabu, — kino, kohviku ja šlaagerite vastu!

Agas küllap näitena toodud noore kõneleja

Pilte sookolite maailmakuulsatelt võimlemise suurpidustusilt käesoleva aasta juulis Praagas

Arsti arvamusi kehalisest kasvatuses

mõtted lõppeks siiski polegi hukkamõistetavad muus, kui meile nii tavalises loogikapuuduses. Pole ka kahtlust, et siiski ka meie tänanegi noorus üldiselt pole vähem siiras ega vähem teadlik oma vastutusrikkast missioonist elus, kui olid eelmised põlvned. Tööd teha on ju lõpmata palju. Asja veel ka vana „Postimees“ ühel puhul (nr. 213 s. a.) pidi tähendama taas, et „meie massid seisavad liialt lahus meie vaimuparemiku avaldustest ja meie hulkadel puuduvad tähised, kuhu poole üles vaadata.“ Aga ka meie seninegi vaimuparemik on alati kinnitanud, et õilsuse hinnaks pole üksnes verine taplus. Jumal võitleb kuradiga mitte üksnes sõjakoledustes, vaid vahetumalt ja igal sammul, hoolimata sellest, kas me kõik alati lööme kaasa. Nõnda on see olnud alati, ja kui meiegi eales pöörame, suuname oma pilgu minevikku, siis tasub seda teha ainult selleks, et selgemana, paremana seletada tulevikku. Ei usuks me seda ja ei toimiks vastavalt, siis ei saaks me ka loota, et homne tõesti on parem, — saab parem, kui oleme meie. Vähegi kestmam passiivne hõõgumine aga noorusele osutaks küll saatuslikuks, uinuvaks allavandumiseks juba enne põlemise algust, — sest ju iga hõõguv süsi on kustuv süsi. Ning seda sütt meil polegi kuigi palju.

Esitades need korrektiivid ja soovitusel,

keskurina, juba neljakümnendate aastate lähedusse jõudvana, ka käesolevate ridade autor oma rahva noorusele oskab ütelda vaid: jätkakem julgesti võitlust kõige selle nimel, mis elus on ilusat, sest elus on seda alati, igas ajajärgus, — ja võidelda saab alati. Ja ka elu ilu näeme alati, — sest ta ei alga ja tema tajumiseks meie silmilt ei pudene soomused mitte koolipingilt lahkumisega, ei ka neljakümneaastaseil ega ka hiljem, vaid võitlusse selle ilu eest astume juba otse sündimisel. Juba siis, — juba lapse esimesis naeratusis helgivad, peegelduvad vastu meile meie ideaalid ja püüdlused ja kannavad meid kuni surmani. Selleks vaid leegitsegem.

Kehaliste harjutuste kasulikkuse suhtes on nii kasvatajatel kui ka lastevanematel eriarvamusi. Arstidel tohiks siin olla ühtlasem seisukoht. Ja see on: kehaline kasvatus ja harjutused iga muu kasvatusaluseks. Pole ükski laps liiga noor kehaliste harjutuste läbiviimiseks ega keegi liiga vana sportimiseks talle sobival kujul. Isegi haiglasi ja nõrku lapsi võib tänapäeval edukamalt arstida vastavate kehaliste harjutuste kaudu kui dieedi ja muude vahenditega. Ja jälgitagu millist loomulikku naudingut pakub väikelapsele vabas õhus poolpaljana liikumine.

Koolialise noore juures tuleb kehalisi harjutusi veel enam hinnata. Võimlemine, matkamised suvel (isegi tuules ja viimas!), vabaõhu laagrid ja mängud karastavad noort olevust arvatult ja soodustavad ta kehalist arengut.

On õige, selles eas juhtub ka liialdusi ja ülepingutusi. Sportimine enesest on siin väga harva põhjuseks, võib olla vaid väga üksikute auahnete või hoolimatute poiste juures. Ennem on siin hoopis muid asjaolusid, mida vanemate ja kasvatajate poolt palju tähelegi ei panda ja millele ka noored ise ei oska tähelepanu pöörata. Liig pikk koolitee, raske seljakott, kauaaegne rattasõit, nõrkus haiguse tagajärjel, mitmete pingutuste kokkulangemine ja palju muid asjaolusid võivad noort organismi suuremateks pingutusiks nõrgestada. Selles mõttes ei tohi noortele alla 18. eluaastat lubada liiga pingutavaid harjutusi nagu pikamaa jooksud jne.

Oleks häa kui noored enne kui nad ühele teatud spordialale spetsialiseeruvad, selleks nõu küsiks mõnelt spordiarstilt. Vanadus, keha konstruktsioon ja keha organite olukord on siin sageli suure ja määrava tähtsusega. Üldse ei tohiks noored liiga ruttu ühele spordialale spetsialiseeruda. Nad peaksid enne võimlemise ja mõnede kergejõustiku alade viljelemise kaudu saama tubli läbitöötatud ja treenitud keha. Võimed erialadel tulevad siis juba hiljem enesest nähtavale. Igal juhul sobib saledale rasvatule vastava lihaste ehitusega tüübile kergejõustik, tüsedama ja sitkema kehaehitusega noorele jälle raskejõustik veesport jne. paremini. Matkamine ja võimlemine on aga kõikidele kasulikud.

Kopsuhaigetel tuleb enne sportimisele asumist tervenemiseprotsess viia lõpule; hingamiseorganite vead aga ei keela igakord sportimast ning suusatamised talvel ja matkamised on neile eriti vajalikudki.

On küsitud, kas sportimine naisele on kasulik. Vastus oleks: Iga kehaliselt terve naine vajab kehalikke harjutusi. Eriti arvavad perenaised maal: „ma liigun ja jooksen majas ja õues päeva läbi, mis sportimist mulle enam vaja on.“ Kuid see argipäevaelu edasi-tagasi jooksmine pole kahjuks siiski see, mis inimest karastab ja kosutab. Ka perenaine vajab oma kutses momente, kus ta vabastatuna murest ja askeldusist oma keha sellisel sirutab ja painutab ning selliseid liigutusi läbi viib, milliseid ta muidu oma igapäevaste askelduste juures ei tee.

Kiviklompija tahtis abielluda

Kui kiviklompia Lemmi talu kopliaiani jõuab, tunneb ta sellist kõhedust rinna all, et peaaegu on valmis tagasi pöörduma. Alles pääle pikka kõhklemist astub ta edasi. Iga ta järgmine samm aga muutub lühemaks. Ja lõpuks, kui talu hooned paistavad, istub ta teeäärsele kivile. Süda rinnas vasardab tal sellise hooga, et see on selgesti kuulda. Ja kas ta ihugi ei vappu veidi? Ega tal's järsku külm pole hakanud — külm ilusal soojal suveõhtul, pealegi veel paksus villases ülikonnas. Ei, see ei ole võimalik. Ei jää tõesti üle muud mõelda, kui et tema, kiviklompija, suurim ja tugevaim mees oma külas — kardab, tunneb hirmu üheainsa tühise lause pärast, mis tal tuleb öelda täna õhtul Lemmi talus. Tõesti, poleks võinud uskudagi, et oma äravalitule seda lubadust andes, oli võtnud enda pääle nii tülika ülesande. Nüüd polnud enam valikut. Ta pidi astuma Lemmi talu pereema ja pereisa ette ning lausuma, et soovib naida nende tüdarta. Nii soovib see „tütar“ ja nii peab tema kiviklompija tegema. Mõistus ütleb talle, et tal ei pruugi vähimatki karta, sest tüdruk sellist nõu andes, pidi teadma, mis tegi. Alateadvuses tal raiub aga miski kogu aeg vastu ning suur tugev mees on kaotanud kontrolli enda üle.

Vihaselt kargab ta jalule ja sõimab end mõttes suurimaks narriks ning argpüksiks. Haarab siis, endalegi täiesti ootamatult, suure kivi, millel äsja istunud ja millist annaks tõsta paaril parajal mehel, ning heidab selle tüki maad tee kõrvale — las uurivad, kes tegi sellist nalja. Ja siis, kui ei oleks midagi juhtunud, pühib käed tolmust ja hakkab talu poole lonkima.

Õuevärvas sattub ta vastamisi koeraga. vihaseilt haukuvat hoovipeniga. Kiviklompija ei karda tavaliselt koeri, kuid peab paremaks siiski mõningaid samme taganeda, kuna koera ilme on selline, mis ei ennusta hääd. Siis — hetk mõtlemist ja kiire ringivaade. Nägemas ei ole kedagi. Aida sein varjab teda akende eest. Kiviklompija naeratab ja saab enda võitlusvalmis. See on tema ala. Ta jälgib hoolega koera, kes üha läheneb talle. Ei ole kahtlust — koeral on mõte kinni karata. Ainult mõni sentimeeter lahutab teda veel mehest.

Nüüd sünnib midagi erakordset, eriti just koerale. Imestamisväärse kiirusega kargab mees koera eest, pöörab end pisut ja teeb siis äkilise haarde — järgmisel hetkel sipleb peni sabapidi kiviklompija kättes. Ja siis see juba ringleb õhus, tumm üllatusest ja ootamatusest. Ning kui ta lõpuks vabaneb, ei mõtlegi ta enam puremisele, katsub vaid, et suure kiirusega põgenema saab. Ta lippab metsa poole. Vist, et sääl mõelda selle asjanduse üle segamatult järgi. Tal on põhjustki selleks — sarnast seatempu pole talle veel keegi julgenud mängida.

Kiviklompija vahib koerale järgi ning puhkeb siis suure häälega naerma. Ta tujugi paraneb veidi. Soovib mõttes, et kõik selles talus edeneks tal nii libedasti, kui tuli toime koeraga.

Pöördunud edasiminekuks, seisab ta silmsilma vastu taluperenaisega. See on tulnud vaatama, mis ilma ime sulges nii järsku nende kurja õuekoera suu. Küsivalt, kuid mitte vaeulikult, peatab ta pilk kord naerval mehel, kord jälle hullumeelselt metsa poole tormaval koeral. Siis arutleb ta nõutult:

„Teap, mis pagana kihu küll meie Murile on sisse läinud — jookseb kui pöörane.“

Kiviklompija tõsineb ja valetab:

„Ka mina ei mõista seda. Seisin siin ja vaatasin.“

Siis nad lähevad õuele — perenaine ees ja kosilane järel. Sinna tuleb ka peremees. Räägitakse kõigest muust asjalikust, ainult mitte sellest, mis mõlgub kiviklompijal meeles ning millele see ei leia soovitud avaldamishetke. Ta ei tunne end sugugi hästi. Viivuke tujutõus on ammugi haihtunud. Ja kui tuleb aeg, mil ta peaks avaldama oma tuleku põhjuse, on see põhjus vahepeäl räägitud asjalikkude jutude mõjul muutunud ta meeles nii absurdseks, et sellele on isegi mõelda häbi. Tõepoolest, kuis ta ometi võis tulla sarnase rumala mõttega sellesse korralikku talu, siia, kus räägitakse rukkilõikusest, kesakünnist ja heinateost. Mis sellest, et talus on kolm tüdarta, kelledest üks talle suveöö hurmavas kütkestuses pisut lahkemalt otsa vaadanud. Ärgu ta sellepärast kohe aru kaotagu ja mõelgu tont teab mis...

Kuid pererahvas on märganud, mis mõtted mõlguvad kiviklompijal pääs. Nad aimavad seda juba tütre jutu kaudu. Ja nad ei olekski selle asja vastu — ühe suu võrra väheneks nende sööjate pere. Kiviklompija, kuigi kinnisvarata, on ometi tuntud karske ja korraliku töömehena, kes jõuaks oma naist toita. Nad ainult kahetsevad, et tüdrukud veel heinamaal viibivad ning teevad kõik, et külalist jääma sundida.

Kiviklompija on aga juba otsustanud. Leiba soovib ta osta, kolm kilo leiba. Ärgu arvata, et tal polnud asja tulekuks

Siis on ta juba värvas. Peremees ja perenaine naeratavad talle mõistvalt järgi. Muri vaatab teda aukartilikult sirelite vahelt. Kusagilt, soo poolt kuulduv õhtule tulevate pere-tütarde laule, kurba ja igatsevat.

Kiviklompija ei näe ega kuule midagi. Ta läheb oma pooliku tööjärje juure, kisub kaelast krae ja lipsu ning asetab need ühes leivakanikaga laperikule kivile. Kõrges kaares lendavad siis eemale pintsak ja vest. Siis ta võtab kätte suure kuueteistkilose haamri ja vihub sellega seni kive, kuni talle tundub kosjakäik veel nagu mingi kauge hämara unenäona.

Leedu noori tantsimas ja laulmas

A. Kajassaar

Külalisenä ülisõbralikus Leedus

Nende ridade kirjutaja viibis k. a. juulis Leedus, sealse Kehalise Kasvatuse Koja külalisenä. Kuigi külastamise eesmärk oli kehalise kasvatuse õpetajate laager Palangas, jätkus siiski aega nii palju, et sai heita pilku Leedu noorsoo tänapäeva püüetesse ja saavutustesse.

Leedus, nagu teisteski uutes riikides, käib kibe ülesehitustöö. Tempo on siin aga vist hoogsam kui mõneski teises riigis. Oli ju Leedu maailmasõja päevil enam-kannatanud maid, samuti rõhus venestamise ike leedulasi raskemini kui meid. Hiljem kaotasid leedulased ka oma ajaloolise pealinna ühes jõuka maakonnaga. Tuli üles ehitada väiksest veneaegsest kubermangulinnast Kaunasest uus pealinn. Kõige selle tõttu on Leedus nii majanduslik kui ka kultuuriline ülesehitustöö intensiivne. Kogu Leedu on sõna tõsisel mõttes telinguis.

Leedu on puhtakujuline agraarmaa. Tööstus on kohanend siseturu tarvidustele ja põllumajandussaaduste ümbertöötamisele. Laevandus ja kalapüük ei oma suuremat tähtsust, kuna Leedul on vaid 100 klm. ümber rannikut ja sellel rannikul ainult üks sadam — Klaipeda. Maapõue varadega pole ka maad õnnistatud.

Kuid selle eest on Leedu põllupind enamuses väga viljakandev, parem kui meil ja Lätis. Põllumajanduslikult kasutatav maa moodustab 75% kogu riigi pindalast, metsa all on 15,8% ja kõlbmata maad 9,2%, kusjuures kõlbmata maa hulk kiiresti väheneb hoogsate maaparandustööde tõttu.

Endastmõistetavalt on ka esikohal põllu-

majanduse arendamine ja maa kultuurilise taseme tõstmine. Leedus, nagu mujalgi sammub esirinnas kultuuritööl noorsugu. Vastavalt poliitilistele veenetele ja katoliku kiriku mõjule, juhitakse noorsugu mitmest keskusest, s. o. tähtsamad poliitilised rühmitused ja ka katoliku kirik omavad oma noorsoo organisatsioonid. „Jaunoje Lietovo“¹⁾ on mõjukamaid rahvuslike, „Lietovos Jaunimo“, liberaalsete noorte koondis, kuna kiriklike noori haarab „Kriuscionu Demokratu“. Kõikide mainitud noortekoondiste keskkohad asuvad pealinnas, Kaunasel.

Peale eelmainitute tegutsevad veel skaudid ja gaidid ning Põllutöökoja noored „Noored Peremehed“. Skautlus on levinud peamiselt linnades, kuna maa on kaetud tiheda „Noorte Peremeeste“ võrguga. Kuna „N. P.“ koondab noori 12—20 aastani, on see enam-vähem analoogiline meie Maanoorte Ringidele. Tegutsevad selle organisatsiooni üksused peamiselt koolide juures ja vanema juhtkonna moodustavad enamuses õpetajad (96%). Põllutöökoja noorteajakiri ilmub 80.000 eksemplaris.

Vaatamata nii kirjule organisatsioonide võrgule ja ka poliitilistele lahkavamatele, töötavad Leedu noored edukalt, austades oma kaaslaste veeneid. On ju kõigil üks ja sama lõppsiht — Leedu maa ja rahva parem tulevik.

Nagu eelpool mainisin, on Leedu agraarmaa. Sellest tingituna on ka Leedu noorte tegevuses esiplaanil maatulunduslikud küsi-

¹⁾ Jaunoje Lietovo“ kohta vaata A. M. kirjutus „Eesti Nooruses“ nr. 6.

Veel suvi on...

Veel päevad kaunid on ja loodus jagab hurma,
veel räästa varjul pääsulinnu rõõmus pere —
ja päiksesilma tulikuld veel küllalt here,
ei ennusta veel ükski nähe suve surma.

Veel kohiseb ja lainetab mets lõunatuules
ja rõõmus, roheline mantel puudel üll
ja lilli valgeid, siniseid veel aasal küll.
Leek soontes tulvitseb ja veri õitseb huules.

Veel suvi on, veel palju valgust, soojust õhus
ja laule, helinaid on metsad, põllud täis,
las' ununeb, et siin kord külm ja halla käis,
las' ununeb, et kare talv kord karmilt rõhus.

Veel suvi on, küll looduse ja inimhinges,
mis sest, et ukse ees küll sume sügiskuu
ja kuldse kollaseks end peagi ehib puu, —
on suvi südames ka sügistuules vinges.

mused. Korraldatakse kursusi ja loenguid, mitmesuguseid põllumajanduslikke võistlus-kasvatamisi, näitusi, tegelikke tööde võistlusi, luuakse puukoole jne. Rõõbiti põllumajandus-likkude küsimustega tegeletakse innuga käsi-tööga, nii mees-, kui naisaladel.

Leedulane on töökas, andekas ja tempera-mentne. Tema noorsool jätkub veel küllalt aega ja tahet teisteks mitmesugusteks kultuu-rilisteks üritusteks. Vitautas Suure muuseumi suured saalid Kaunases ootavad täitmist. Noorsugu on hoolega rakendunud muinsusese-mete kui ka sõnalise vanavara kogumisele. Ja Leedu moodsa kunsti saalid samas muu-seumis sisaldavad juba rea noorte iseseisvus-aegsete kunstnike töid. Leedu laul on kõlanud Eestigi laulupeol. Rida Leedu noorkirjanikke on võrsunud talutarest ja saanud esimese „tu-leproovi“ noorte oma ajakirja veergudel. Nii keeb kibe tegevus ka vaimukultuuri alal.

Eri peatüki Leedu noorte liikumises moo-dustab sport ühes rahvatantsudega. Veel mõni aasta tagasi leedulased olid sportlastena pek-supoisi osas. Kuid nüüd kuulub juba maailma-meistri tiitleidki Leedule (korvpallis) ja äsja toimunud üldisel Leedu rahvuslikul olympi-aadil Kaunases on näidatud rida maailma-klassi kuuluvaid tagajärgi. Suure osa Leedu sportlastest omavad noorte ühingud ja maal on noortehingud pea ainukesed, kes tegele-vad spordiga. Ja nagu näha Kaunase olympi-aadi tulemusist, on nende tööl olnud edu.

Rahvatantsud on rahvamassis ununemas, nagu kõikjal, kus moodne kultuur süvenemas. Võib olla, ollakse nende päästmisega juba hiljakski jäädud. Kuid viimastel aastatel on

siiski arvukalt kogutud unustusse vajuvaid kauneid, hoogsaid rahvatantse ja hakatud neid, samuti kui rahvariideidki uuesti rahva hulgas propageerima. Siin teisel toodud Leedu rahvatants „Kalvelis“ (tõlgituna „Sepakene“), mille viis tuletab meelde üht meil populaar-semat rahvatantsu viisi „Tõmba Jüri“, on saadud Leedu rahvatantsude kogu ja ja pro-pageerija õp. M. Baronaiteselt.

Pealkirjas nimetasin Leedut ülisõbralikuks. Kui keegi vaidleks vastu ja nõuaks selle väite kontrollimist, jääksin kindlasti oma väljenduse juurde. Sõbralikkus on leedulase üks iseloo-mustavaid jooni. See ei ole mingi lihvitud diplomaadi viisakus, ega jootraha ootava kel-neri kummardus, vaid see on loomulik oma-pärane, kõike mõistev ja abivalmis, ainult lee-dulasele sobiv käitumisoskus. Võib olla ka-jastub veel tänapäeva leedulases kahvatu helk kuulsusrikkailt Gediminase ja Vitautase aega-delt, kui Leedu riik ulatas Läänemerest Musta mereni. Siis juba arenes leedulases omadus mõista inimesi ja neid kohelda solvamata, sest vastasel korral oleks väikesel rahval võima-tuks osutunud endast palju suuremate rah-vaste valitsemine. See loomulik sõbralikkus kutsub igaüht, kes kord olnud Leedus, sinna jälle tagasi. Kuid see annab ka Leedu noor-soole, vaatamata killunemisele sisemistelt vee-nelt, võimaluse rühkida käsikäes oma lõpp-sihi poole. Võib olla juba järgneva aasta-kümne kestel on Leedumaalt jäljetult kadunud aadli suurmaapidamiste ülekohus ja hinge-maade kurnav süsteem, samuti ununenud vene-stuse vitsad ja kasvanud kinni suure sõja haavad.

Selleks Leedu noorsoole jõudu ja edu!

Matkamälestusi Eestist

Kui meie noorsooühing „Ahjo“ kevad-talvel sai kutse tulla laulupeo ajal esinema Eestisse, siis võtsime kutse tänulikult vastu. Vaimustusega valmistasime kava ja ootasime pinevalt matka algust, sest paljudele oli see esimene matk mere taha.

Peame siinkohal eriti Tallinna noorsoolasi südamest tänama selle südamliku vastuvõtu eest, mis algas sadamas ja jätkus UENU Tallinna osakonna kenas kodus. Siin tundus suguluse tõelikkust soojust ja kodusust. Selle õhtu kaunid laulud ja ilusad cestid rahvatantsuviisid helisevad veel praegu meie kõrvades.

Kui järgmisel hommikul vara asusime tutvunema Tallinna ajalooliste nägemisväärsustega, siis oli ju terve linn liikvel ja vist kogu Eesti rahvas kogunenud Tallinna. Vabadusplatsile oli kogunenud nii palju kodukaitsjaid, mehi ja naisi, et rivistusel ei näinud enam lõppu ja tänavad suleti läbikäiguks. Suure lugupidamisega jälgisime selle mahtava maleva liikumist. Kui siis hiljem veel sattusime laulupeo kohutavsuurde rongkäiku ja veidi hiljem laululaval imetlesime seda ennenägematut hüglakoori, siis olime üllatusest kaotamas kõneõskust. Tundsime eesti rahva

sisemist suurust, tundsime et vennasrahvas õige laulurahvana oskab võimaluste juure tules pidutseda ja kõike suurejooneliselt lavastada. Selliste suursaavutusteni, eriti esinejate ja kuulajate arvu suhtes, ei soome pidustustel veel lähemal ajal jõuta!

Päikseküllase kuid tuulise jaanipäeva rahvatantsu ja võimlemise ettekanded staadioonil olivad lihtsalt suurepäraseid. Valikrühmade võimlemisnumbrid olid silmikipitama panevalt kaunid. Need kuulsid kõrgesse klassi ning sooritati imekspandava täpsuse ja iseteadvusega. Sama suurejoonelised ja kõrgesse klassi kuuluvad olid ka rahvatantsu ettekanded. Need andsid selge ja meeldiva pildi sellest suureväärtusega ja kaugeulatusega tööst, mida rahvariiete, rahvatantsude ja rahvamängude korjamise ja viljelemise alal Eestis on tehtud. Need vanad aarded tooduna elava elu keskele rikastavad suurepäraseimal kombel ka kõige pidulikumategi pidade eeskava. See on suurimatähendusega kultuuritööd ja Eesti on siin jõudnud kaugele.

Liiga ruttu kadusid rikkasisulised külustuspäevad ja pooleldi haige südamega seisime laeva lael liikudes oma kodumaa poole. Lahkumine oli südamlik. Lilli, tänamisi, soove jälleenägemiseks annetati ja lausuti läbisegi. Siin-sääl nähtus silmanurgas pisaraidki. Kainina ja soojana püsib mälestus!

Unustamatu matka elamusist suurim tänu meie noorsooate sõbradelle teisel pool lahte.

Helvi Jukarainen

Tööst ja puhkusest

Antiikaja suurmonumente imetledes küsime tahtmatult: Kuidas küll niisuguseid hiiglaehitusi inimkäte jõul püstitada suudeti? Pidi olema tugev võim, mis töölisi selliseiks suurpingutusiks sundis. Kasutades eeskätt odavat orjade ja sõjavangide tööjõudu ei arvestatud tollal inimesega ega inimeeluga. Kohutavalt ongi püramiididesse ja teistesse antiikaja hiiglaehitustesse maetud inimkäte energiat.

Praegusaja arusaamised on teiselaadsemad. Töö juures ei saa meie nüüd kunagi unustada inimest. Ükski inimtöö ei tohi toimuda meie, meie kaaskodanike ega ka meie järeltulijate tervise ja elujõu arvel.

Kasutades tänapäeva tehnikat, arstiteadust ja loodusteaduse uurimusi, on see eesmärk saavutatav. Võime tänapäeval iga inimese tööjõudu tema võimete piirides aidata alalhoida elu lõpuni. Meil on vahendeid kehaliselt raske töö kergendamiseks. Võime selleks tänapäeval kasutada tarka tööjaotust, häid tööriistu ja masinaid. Oskame otstarbekamalt hoolitseda ka tööliste korraliku toitmise ja puhkuse eest.

Kuid siiski pole ka moodsa tööjuhtimise juures veel täielikult selgitatud probleemi: kuidas vältida väsimust? Ainsaks loomulikuks vahendiks on siin tänaseni: korralik puhkus ja õige tööjaotus.

Teadlased kasutavad selle probleemi uurimisel „ergograafi“ abi. Selle aparraadi abil märgitakse korduv pingutus kurvekujuliselt liikuvale silindrile. Kergitame keskmise sõrmega kuue kilolise raskust nii et käsi ja teised sõrmed võrdlemisi vaikselt püsivad. Igale sõrme kõverdamisele järgneb siis raskuse tõstmine. Iga sellise pingutuse ulatuse registreerib aparraat täpselt.

Jälgides nüüd sõrme tegevust märkame, et alguses iga sõrme lihase reaktsioonile järgneb ka raskuse ühtlane kerkimine. Lõpuks aga ei taha raskus hoolimata pingutusist enam kerkida endisele kõrgusele. Pausid tõstmiste vahel polnud küllaldased, et vältida sõrmelihaste väsimust. Suhted pauside pikkuse, väsimuseni viidud tõstmiste arvu ja sooritatud tööhulga vahel näitab järgmine tabel:

	pauside pikkus	tõstete arv kuini väsimuseni	soovitatud tööhulk meetrit kg
1.	1 sek.	15	0,912
2.	2 sek.	18	1,080
3.	4 sek.	31	1,842
4.	10 sek.	(piiramata)	(piiramata)

Katsetel on 6 kilone raskus valitud teadlikult. Et vajalike pauside kaudu võita väsimust, selleks peame võimalikule suurimale pingutusele (raskusele) leidma ka vastava pausi pikkuse, mis muidugi katsealuste isikute juures võib olla mõnesugune. Jõukohase energiaga ja tarvilike puhkepausidega töötades leiame aga igale isikule ta isikukohase tööritmi, milles ta enda energiaga võib sooritada oma võimete maksimumi ilma seal juures väsimata. Tänapäeva tööjuhtimise

ülesandeks on siis leida igale töötajale sobiv tööjaotus ja mitte üle teatud piiri minev energiakulu (raskus!) kui tahame et iga töötaja annaks maksimumi oma võimetest.

Mingit kehalist rasket tööd sooritades vajame siis loomulikult ka vastavat puhkust, kui väsimus kallale kipub. See on täiesti terve nähe. Kui aga väsimusest hoolimata end sunnime tööd sama intensiivsusega jätkama, siis kogub meie kehasse väsimusainet seda enam ja puhkus järgnevatel pausetes peab siis olema ju mitmevõrra pikem.

Kuidas nüüd neid teoreetilisi teadmisi kasutada meie igapäevases töös? Vastaksime: peame enda tööintensiivsuse kohandama enda isiklikule kehalisele vastupidavusele.

Selleks peame ühtlasi teadma, et inimene kõikidel töötundidel pole ühtlase töövõimega või tööpingega. Hommikundidel on see väiksem, saavutab ennelõunastel tundidel oma kõrguse ja hakkab siis jälle kiiremalt ehk aeglasemalt langema. Pealelõunastel töötundidel kordub sama tõus ja langus, vast ainult selle vahega, et enam sellist kõrguspunkti ei saavutata kui ennelõunasel ajavahemikul. On töötajaid, kes instinktiivselt nende kurvete kohaselt töötavad. Nendest öeldakse, et töö nende käes liigub mängides. Kuid enamik töötajaid on mitmesuguste seestmistega ja väliste asjaolude survele kaotanud õige tööintensiivsuse. Suurtehaseis sunnib neid selleks ühtlaselt jooksev lint.

Kuid vähe on nendest töökäigule hädavajalikest lühipausidest. Tugev töö vajab loomulike lühipauside kõrval veel pikemaid puhkemomente lõunavaheajade jt. puhkuste näol. Et lõunaag oleks kõrgemal määral kosutav, siis olgu ta alati ühel ja samal ajal ning võimalikult ühtlase pikkusega. Kuidagi ei tohiks seda lõunaag segada pikad kojukäimised, kõrvalised askeldused jne., nii et lõunasöökki sageli kiireks õgimiseks muutub. Puhkeajad tähendab ka rahu ja on parem kui töötajale toit tuuakse ta töökohta. On loomulik, et lõunasöögile järgneks veel vähemalt poole-tunniline puhkus, mille jooksul eelmisest tööpäevast täiesti vabanetakse.

Kindlad töövaheajad on igas töös tarvilikud ja suure tähtsusega. Tuleks korraldada nii, et iga 2,5–3 töötunnile järgneks ulatuslikum paus. Sellega ei võideta ainult väsimust, vaid niisugused puhkused annavad töötajale ka töötaju ja tööõhmu. Võimaluse korral antakse nendel puhkemomentidel, eriti aga raske töö puhul, töötajale ka veidi einet. Tööle pole sugugi eduks kui harvema toitmise juures magu toiduga liigselt koormatakse.

Nagu lugejad eeltoodust märgata võivad, on õige tööritmi leidmine ja vastavate puhkemomentide korraldamine iga töötava inimese füsioloogiline vajadus. Sellest ripub pideva töö edu. Teatud määral ripub sellest aga ka meie tervis ja tuju — mõlemad väga tähtsad tegurid meie tänapäeva tööritmis.

ÜENÜ Järva 2. suvepäevad

23. ja 24. juulil Tamsalus ÜENÜ Järva Keskkorralduse ja Tamsalu osakonna korraldusel toimunud Järva II suvepäevad kujunesid kaugelepaistvaks pidulikuks suursünnuseks ÜENÜ Järvamaa noortele. Pidustused viidi läbi kolmes suuremas osas ja erikohal: laupäeval, 23. juuli õhtul lõkketuli ja osakondade vahelisi ettekandeid Tamsalu algkooli avaral õuel. Pühapäevased pidustused välisminister Karl Selteri ja väliskülaste osavõtul spordiväljakul, ning pühapäeva õhtul seltsimajas. Eriti mainimisväärne oli pühapäevaste pidustuste algus hästikorraldatud rongkäiguga rahvus- ja ÜENÜ lippude lehvides, mille võttis Tamsalu alevikus vastu minister K. Selter. Pidustused õnnestusid kõigiti hästi.

Laupäeva, 23. juuli õhtul oli kokkusõitnud noorsoolasil esimene kogunemine ühisürituseks ja tutvumiseks lõkketulel, kus kahe hilisõhtu tunni kestel osakonnad vaheldumisi andsid rikkaliku eeskava, millele lisandus ühislaul.

Üksmeel valitses kogu suvepäevade kestel, ning solidariteeditunne väljendus kõige sõbralikumal suhtumises kaasnoorsoolasisse teistest osakondadest ja teiste osakondade ettekandesse.

Pühapäeval kell 13 koguneti Tamsalu Tuletõrje aeda rongkäiguks, mis kujunes ümbruskonnale suureks rahvusriiete paraadiks. Rahvusriiet oli rikkalikult, tunduvalt rohkem kui teistel tänavustel ÜENÜ noorte suvepäevadel.

Tegelaste rongkäik enam kui 300 tegelase osavõtul, suurem osa neist ilusais rahvariietis, eesotsas Tallinnast küllasõitnud ÜENÜTO rahvatantsuklubi etnograafilise täpsusega riietatud valikrühmaga, liikus Tuletõrje aiast alevikku, kus välisminister Karl Selter rongkäigu vastu võttis.

Järgnesid pidustused spordiväljakul umbes 1500 pealise vaatajaskonna ees. Publiku hulgaski võis näha rohkesti rahvusriiet või rahvuslikel motiividel loodud riietust kandvat naisperet.

Peokõne pidas välisminister K. Selter avaldades tunnustust ÜENÜ-le senise ligi 20 aastat kestnud töö eest, ning soovides jõuda tulevaseks tööks samas suunas, eriti aga rahvatantsu ja rahvusriiete viimises rahvahulkadesse.

ÜENÜ Keskjuhatusel esimehe A. Kelleri läkituse Järvamaa ÜENÜ-lasile luges ette peasekretär A. Meikop. Oma parimatele soovidele lisaks A. Keller jägas tunnustust Järva noortele, eriti Tamsalu osakonnale ja ümbrusele, kus ÜENÜ osakondade võrk kõige tihedam.

Tervitajaist sooja poolehoiu osaliseks sai Soome Noorsooliidu peasekretär Heikki Hosia, kes oma tervituskõne pidas eesti keeles. Olgu tähendatud, et magister H. Hosia juba mõnda aega on suur ÜENÜ sõber, võttes osa meie suvepäevadest ja muudest pidustustest, ning on olnud tüütülasile Soome sõitudel sõbralikuks vastuvõtjaks ja hoolitsejaks Soomes viibimisel.

Taani rahvatantsijate liidu poolt tõi tervitusi Hakon Madsen, kelle taanikeelse kõne tõlkis A. Meikop. Oma kõnes avaldas H. Madsen headmeelt võimaluse üle jälle viibida Eestis, kus ta 12 a. tagasi Taani rahvatantsijatega oli esmakordselt ÜENÜ külalisenä.

Lillede ja suurima lugupidamise osaliseks sai peo kõige kaugem külaline Ameerika

A. Meikopi foto

Väike Helga Poom on ministrile annetanud lilli. Esireas paremalt vasakule: pr. Meerits, pr. Alide Zimmermann, mag. Heikki Hosia ja Hakon Madsen.

Minister, õpetaja Lääne ja väliskülalised ÜENÜ Tall. osak. rahvatantsijate keskel.

[Lauljad üldkooride juhataja J. Zeigeriga.

eestlaste esindaja pr. Alice Zimmermann.

Eeskava osas hästivalitud ja ettekantud sekakoorigaulud helilooja J. Zeigeri juhatusel võeti publiku poolt vastu soojalt.

Eriliste kiiduavalduste ja rahva vaimustuse osaliseks said rahvatantsu ettekanded.

Ettevalmistusi pidustuste hääks kordamiseks olid Järvamaa ÜENÜ-lased alanud ammu ja nii kandsid nende pingutused kõigiti tunnustatavat ja nauditavat vilja. Pole kerge asi tööajal õppida laule, harjutada rahvatantse, valmistada rahvariideid, toimetada ajakirja või rajada suurpidustusteks vastavat peovälja — karjamaale.

Tänu järvakate sitkusele, visadusele ja ühismeelele, tänu taevataadile suurepärase suveilma eest — kõik õnnestus suurejooneliselt, väärikalt ja Järva noored viisid kindlasti pidustustelt kaasa muljeid ja elamusi, mida võib mäletada aastaid.

Erilist tänutunnet võlgnevad suvepäeva tegelased ja osavõtjad minister K. Selterile, kes järva noorte tagasihoidlikule rahvuslikule tööle tõi enda ja Vabariigi Vailtsuse tunnustuse. Usun kõik tegelased ja peokülalised viisid päevadelt kaasa vaikse töötuse töötada veel hoogsamalt kaasa meie riiklikus üleschitamise ja kultuuri töös.

A. I.—s.

ÜENÜ Lääne-Viru 1. suvepäev Neeruti Sadulamäel

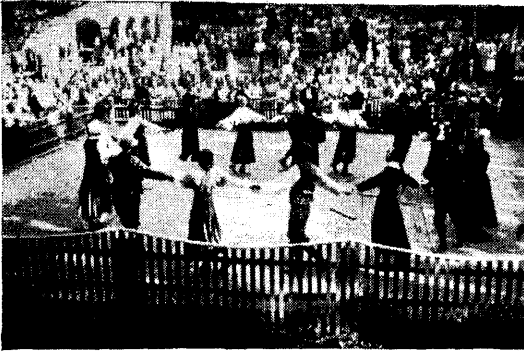
Kevadtalvel ellu-kutsutud, kassas mitte ainult sentigi raha — nii läks Lääne-Viru Keskkorraldus vastu oma esimesele suurüritusele ÜENÜ Lääne-Viru 1. suvepäevale, mis peeti pühapäeval, 31. juulil Neerutis. Koht oli õnnelikult valitud, sest Neeruti oma vahelduva ja väga rikkaliku loodusliku iluga pakub soodsat kõlapinda piduliku meeleolu tekkimiseks, mida võisime jälgida ka seekordsel suvepäeval, mis kujunes Sadulamäe rekordiks, sest nii palju rahvast ei ole siin ühel pidustusel kunagi varem olnud.

Ei ole kerge suvel, keset kibekiiret heinateo aega, saada kokku maanoori. Selle ra arvestades korraldati Lääne-Viru suvepäev ühepäevaline, sest kardeti liig vähest osavõttu laupäevaseks osaks. Ning pühapäevalgi oli hommikul tegelaste kokkutulek aeglane ja väike, mis andis põhjust — juba kartmiseks: kas ebaõnnestub?

Ent ei ebaõnnestunud. Tegelasi saabus lähedalt ja kaugel, tulid ka need osakonnad, kes end enne üldse osavõtjateks ei olnud registreerinud, kuna varem ülesantud osa-

kondadest jäi ilmumata ainult Läsna. Ja kui kell 2 kõlas Neeruti järve tagumisel küljel fanfaar, siis hakkas siia kogunema osakondi oma lippudega arvul, mis pakkus silmale juba lausa rõõmu. 18 osakonda kogunes rongkäiku, neist ainult kaks rahvuslippudega, kõik teised sammusid oma lippude all ümber kauni järve Sadulamäe peoplatsile. Kirevad rahvusriivad, lehvivad lipud ja vägev marss kaitseliidu Rakvere malevkonna tublilt orkestrilt panid rahva rõõmust kihama ning koos rongkäiguga valgus seni järve kaldal peesitanud ja järves supelnud rahvas peoplatsile. Kohe peale tegelaste ülesrivistamist jõudis kohale ka peokõneleja ja peatoimetaja Hugo Kukke, keda tervitati kauakestva aplausiga.

Nii ta algas. Võimsalt, ladusalt ja bravuurikalt. Rahvast voolas peoplatsile kogu ettekannete aeg nii, et peo majanduslik õnnestumine oli sajaprotsendiline. Ning koos rongkäigus kaasaliikunud noorsoolastega elas järgnevatele ettekannetele kaasa umbes 1200 inimest. Peale Lääne-Viru Keskkorralduse esimehe E. Maltre lühikest avasõna pidas peokõne

Rahvatants käib mitmes ringis

ÜENU Virumaa Keskkorralduse esimees Enn Maltre (paremali) ja peatoimetaja Hugo Kukke esinemisi jälgimas

H. Kukke, kes eriti kriipsutas alla rahvariide ja rahvatantsude kui meie rahva vanade traditsioonide elustamist, millisel alal ÜENU-l suuri teeneid. Peokõnele järgnes hümn ja kõneleajale annetati lilli.

ÜENU suure pere nimel tõi suvepäevale tervitusi ÜENU peasekretär Aug. Meikop. Sellega oli peo sõnaline osa läbi ja järgnesid üldkoori ettekanded. Umbes 100-liikmeline segakoor kandis E. Saluveeri juhatusel ette Zeigeri „Öitse maa ja müha meri“, Aaviku „Noorte laul“ ja Lüdigi „Põlismetsa järve“. Kuigi proov hommikul oli puudulik, õnnestus laulude ettekande üle ootuste hästi, mida ka publik kviteeris elava aplausiga.

Peale lühikest vaheaega jätkus ettekannete osa orkestri-kontserdiga, mis koosnes kolmest

A. Meikopi foto

Eidekene jälgimas tantsuettekandeid

korralikult ettekantud palast. Nüüd oli jõutud suvepäeva peatuuma, kõige kirevama, meelejäävama ja ka kõige menukama osa — rahvatantsude juurde.

Kui peokõnes H. Kukke rääkis juhusest, kus vanemad inimesed rahvatantsu-ettekandeid jälgides pisarsilmil ettekandjaid tänasid, et oli taas elustatud nende hingesopis elavat rütmi ja ilu, siis võisime sama vaimustust jälgida ka Neeruti suvepäeval. Umbes 120 rahvatantsijat kandis Ullo Toomi juhatusel ette Väandra polka, Kiigadi-kaagadi ja Jooksupolka, mis leidsid sooja vastuvõttu. Lausa vaimustusetorm puhkes aga valla, kui ÜENÜTO valikrühm tantsis kolm tantsu, millisteks olid: Kalamies, Pulga tants ja Tuljak. Rahvas jooksis rüsinall tantsupõranda juurde kokku, üle suure väljaku levis haaivaikus, nii suure pinevusega ja huviga jälgiti igat tantsijate liigutust. Eks näita selline suur huvi, kuivõrd omane, kuivõrd rahvalik ja verrekasvanud on rahvatantsu rütm Eesti rahva hinge?

Peensusteni väljatöötatud ettekannetele distsiplineeritud rühmalt järgnesid Koeravere osakonna ettekandel kaks ja Raeküla osak. ettekandel samuti kaks tantsu. Neist tuli korramisele Raeküla osak. üks tantsudest. Rahvatantsu ettekanded lõppesid üldrühma esinemisega. Seekord kanti ette Targa rehealune ja Labajala valts.

Pidu oli täies hoos. Rahvas oli köetud kuumaks, esinejad olid leidnud tiheda massiga elava ja sooja kontakti. Kui siis kõlas Kalevi-poja künnivao harjal ühiskoori laul „Põhja-maa päikese kullas“, kui sellele järgnes „Lahkumise laul“ ja kui ühiselt koos koori, ja orkestri saatel lauldi „Eesti lippu“, siis oli küll vist kõigil kahju, et nii ilus päev oli lõpul.

Oli jäänud veel vaid tants. Sellestki võeti rohkearvuliselt osa ning elurõõmsat ja tervet naeru, laulu, tantsu ja mängu jätkus pooleks ööks. Siis lahkusid üksteise järele külalised, pöördusid koduteele ka osakondade laulukoorid ja rühmad, et tuleval suvel uuesti tulla kokku teiseks veelgi kaunimaks ja suuremaks suvepäevaks.

O. T.

Suvepäevad Väimelas

Esimest suvepäeva ootasime — pinevuse ja kärsitusega. Selline maakondlik suurüritus ÜENÜ lipu all pidi tulema toime esmakordselt kõrgete külaliste osavõtul ja küllap seepärast olime paljuga mures, sest tahtsime, et korraldatav päev saaks paremast parem.

Nüüd on esimene ÜENÜ Võrumaa suvepäev õnnelikult mööda. Õnnestunud päev, millega rahule jäi Vabariigi Valitsuse esindaja minister Viitak, ÜENÜ Keskkorralduse esimees A. Keller, auvõõrad, külalised ja suure vaeva nägijad — noored ise.

Esimene suvepäev, tänu taevale, selja taga — elagu uus, veel suurejoonelisem ÜENÜ Võrumaa paraad uuel suvel, uutes paikades!

*

Juba laupäeva, 13. aug. õhtupoolikul algas vilgas tegevus Väimela põllutöökoolide avaratel platsidel, parkides. Üksteise järele hakkasid veerema sõidukid elurõõmsa, hõiskava noorsooga Väimelasse. Kuigi paljud tõttasid pakiliselt lõikus- ja rehepeksu töö mant, kuid ei väsimust ega tüdimust ühelgi näol. ÜENÜ Võrumaa tütreid ja pojad koos ÜENÜ-sse kuuluvate teiste linnade noortega asusid kohe ametisse nagu kunagi pidustuste tõelised perenaised ja peremehed.

ÜENÜ Suvepäeva pere oli õnnelik leides koolijuhatajas hra P. Kitzbergis abikaasaga inimesed, kelle südamlikkusel ja vastutulelikkusest polnud piire. Tundsime end niisuguses sõbralikus õhkkonnas, nagu oluksime Väimela koolijuhataja ja koolide kallimaid külalisi. Ja Väimela puistikud, järved, hooned — kõik need kaikusid nooruse publitseva elurõõmu avalduste vastukajadest!

Laupäevaõhtune lõkketuli harjutusväljakul lõi 300 noore hulgas juba liitunud kodutunde. Ja see aina süvenes, järgneval päeval ühistes ettevõtetes, esinemistes, käikudel ja Väimelaga tutvumisel koolijuhataja juhtimisel. Lõkkeõhtule saabunud suur hulk külainimesi oli ettekannetega enam kui rahul. Olgu selle õigustamiseks ühe talueidekese ütetus nende ridade kirjapanejale: „Siit lähed lämma süamega nigu kerikust...“ Miks ei peaks minema südamesse see, mis tulnud südamest!

Augustikuu pole ju kalendri järele lühikene. Noortele aga osutas ta lühikeseks. Magamisajalt — jah, aga: energia ja erksusele, noorusjõule polnudki seda õöd tarvis, mis on puhkamiseks. Suvepäev on aastas vaid kord.

*

Pühapäeval, 14. augustil oli kaunis päev kaunis Väimelas. Taevaaisa andis ilma ja selles dekoratsioonis juba võisid inimlaste käded oma töö teha. Ega ei jõuagi kõigest sellest kõnelda, millest kõnelda oleks. Jäägu teadmine vaid osavõtjatele selle ilusa päeva rikkalikust askeldustest. Siirdugem siis kohe päeva tulipunkti, aktuse ja üldettekannete juurde, mis algasid pärast keskpäeva.

Juba enne kella ühte saabusid Väimelasse Võrumaal ringreisil olevad kõik Eesti maavanemad, kõrgemaid maomavalitsustegelasi daamidega, eesotsas Võru maavanema Aug. Kohveri ja Liidu esimehe Tartu maavanema H. Lauriga, et külastada Väimela koole ja Võrumaa ÜENÜ Suvepäeva. Kell üks saabus teedeminister N. Viitak, saadetult ÜENÜ Keskkorralduse esimehest A. Kellerist, kellelele vastu tõttasid ÜENÜ Võrumaa Keskkorralduse esimees, koolijuhataja P. Kitzberg j. t. Pidukülaliste hulgas võis näha rohkesti Võrumaa juhtivaid tegelasi.

Kell 1/3 defileerisid ÜENÜ osakonnad lippude, orkestri ning koos esinduste ja Tallinna ning Tartu külaliste ja pidustuste juhtidega auvõõraste ees, kes olid kogunenud kooli avarale, kõrgele trepile. Seejärele rivistusid noored poolringis kõnetooli taha rohelisele peoplatsile, seljataga elavlilledest tara. Auvõõrad võtsid istet.

Algus jumalateenistus ning ÜENÜ Võru osk. lipu õnnistamine, mida toimetab Pindi õp. K. Puusepp. Nüüd ÜENÜ Võrumaa Keskkorralduse esimees Ed. Ploom asus kõnetooli ning tervitas kõrget külalist ja auvõõraid Võrumaa noorte nimel ning palus hra ministril kaasa viia teadmine, et Võrumaa noored seisavad ülesehitaval, looval tööil ja iga neist teab, kui isamaa nende osa vajab, mis on nende kui Eesti naiste ja meeste kohus. Soovides, et suvepäev samasuguseks rõõmsaks elamuseks kujuneks külalistelegi nagu noortele endile, palus tervitaja peokõnelejal minister Viitakul sõna võtta.

Minister võeti noorte ja publiku poolt vastu võimsa käteplaginaga. Kaks rahvarõivas neidu annetasid lilli kõrgele külalisele ja esimehele A. Kellerile. Minister ütles omas kõnes muuseas järgmist:

„Sageli kuuleme ütelist, et noorsoo päralt on tulevik, see on ka nii, sest vanemate põlvede asemele astuvad noored võitlejad. Rahva tulevik oleneb noorsoo ettevalmistusest. Seega kui noorsugu astub eluvõitlustesse, peab tal enne seljataga olema tubli minevik. Ilma ettevalmistamata ei asuta ühegi ülesande juurde, ei saa tühjusest hüpata täiusesse.

Elus on palju alasid, millega tuleb meil tegeleda, mis mõjutavad kogu rahva heakäekäiku. Üksikuid alasid saab välja arendada ainult organiseeritult. Organisationsioonides õpi ühiselt ja ühes koos tegutsema ja ühiste ülesannete juures töötama. Organiseeritud ühiskond on seega määrava tähtsusega riigi saatuses, eriti demokraatlikus riigis. Meie riigijuhid on alati kinnitanud, et meile sobib kõige paremini demokraatlik kord.“

Minister Viitaku kõne järele esitas ühendatud noorte koor paar isamaalist laulu, mille järele asus kõnetooli ÜENÜ Keskkorralduse esimees majandusministri abi A. Keller, kes lühikeses kõnes tervitas kokkutulnud ja andis lipu üle ÜENÜ Võru osakonna esimehele E. Ploomile, kes Võru osakonna nimel töö-

Ülal paremalt: Lipu üleandmine ÜENÜ Võru osakonnale. Keskjuhatusesimees A. Keller kõnelemas. Ministrile annetatakse lilli. All paremalt: Vaade peokülastele. Väimela koolide juhataja P. Kitzberg kõnelemas. Tegelasi murul vaheajal.

tas kõrgel ja puhta hoida lipu au ning selle all töötada meie rahva ja riigi parema tuleviku jaoks.

Järgnes hulgaliselt tervitusi. Pärast väikest vaheaega algasid ÜENÜ osk. ühendatud segakooride laulud A. Iva juhatusel ning rahvataantsud pr. H. Ojasilla üldjuhtimisel, mis rohke aplausi osaliseks said, samuti kui erakordset tähelepanu pälvinud Tallinna osk. valikrühm ja Tartu osk. naisvõimlejad ning Pilli-Peeter torupilliga. Lõppsõnad ütles Keskkorralduse abiesimees G. Piho, kes südamest tänas osavõtjaid ning vaevanägejaid. Algasid osk. vahelised võrkpalli võistlused Piduplatsile oli kogunenud lähemale 2000-pealine inimhulk. Meeleolu oli ülev.

*

Ohtul algas päikese loojenedes aegamisi üksikute osakondade lahkumine Väimelast. Mõnede rahuldutult, rõõmsalt, kuigi suure tööväsimusega. Kõlasid laulud: „Loodame, et lahkumine on veelikord jälleägemine...“ ning „Elagu uus suvepäev!“ Kõige enam askeldamist oli veel igasuguste instruksioonide jagamisega üldinstruktor O. Undeküllil, kelle kohta Võru osk. näitsikud tähendasid: „Ta vaeseke on nüüd nahast väljas!“ Aga, ega ei olnud. Tal jätkus koos asjaaja J. Sinimäega tahet ja rammu veel varase hommikuni, samuti kui Võru osk. korraldavatel noorsoolastel. Valgjärve osk. „pillimeestel“ olid huu-

led villis, aga ega seepärast pillihelid väikened. Ja Tsiistre osk. noored koos oma vallavanema Piltiga lahkusid enne õhtust pidu päris „pisarsilmil“ — nagu väljendus esimees. Hummal — aga uus äripäev kutsus põldudele, lautadesse, rehedesse. Nii nad lahkusid kõik, meie kauged ja lähedased tegelased-külastalised noored — kahju, et rõõm ühest ilusast päevast oli nii lühikene!

Ohtul kella 10 paiku algas samas loomulikult õuel El. Ellori näidendi: „Maarahva...“ lavastus, milline ettekanne kõigiti hästi õnnestus, tänu näitejuhile L. Tõnsule ning tegelelastele, kes püüdsid anda oma võimetest kõik. Ja nad tegidki seda publiku rahuloluks.

Järgnes veel viivukene tantsu. Järgnes uus, pingutav töö: einelaua, improviseeritud lava, pidustuste jälgede koristamine, et hra Kitzbergil ei tarvitseks kuri olla nähes „sõjajälgi“. Neid jäi selletagi — vabandagu lahkesti meie pidustuste pärisperemees hra Kitzberg! Meie noored ei jaksa seda tasuda, küllap aitavad seda teha need võimud, kes hooldavad inimeste hea käekäigu eest!

*

Näib, nagu oleksid lõppenud ÜENÜ suvepäevaga suveilmad Võrumaal. Täna on juba tusane, ahk, piserdub halli vihma, jahedat. Algab meie töös uus periood — sügisene-talvine hooaeg. Jõudu tööks!

E. P.

Töö ja rõõmu tähe all

Muljeid Viljandimaa suvepäevalt

A. Meikopi foto

Esimene Viljandimaa ÜENU suvepäev on seekord õnnelikult seljataga. Ütleksin just õnnelikult, sest ta õnnestus tõesti hästi.

Ja ta pidigi õnnestuma. Ta ajalooline ja looduslik raamistik Viljandi linna näol oli suurepärase ja hää meeleolu saamiseks nagu loodud. Siin on igal sammul midagi, mis hinge tungib ja südame sopis midagi kaasa-elama ja kaasakõlama paneb: ajaloolised linnamäed ja lossivaremed, muinasjutuliselt ilus järv, moodne rand oma rohelisuse ja rannaeluga — kõik siin muistse Sakala südames nii kooskõlla viidud ja käegaulatuvasse kaugusse asetatud, et see iga hinge esteetiliselt rahuldama peab. Ja seda esteetilist rahuldust suurendab isemoodi esiletõkkiv enesetunne — viibime Lembitu maal, viibime ärkamisaja mehiste meeste maal, kus Jakobson tahtis kividki kisendada panna ja kus tulihingelised tegelased Reimann, Kuhlbars jt. kõnelnud Eesti südameile tuld ja sädemeid.

Viljandi on pärl meie linnade keskel ning kui seda pärlit veel ehib niisugune ilus ilm, kui teda paitab niisugune armas ja pehme päikene nagu 14. augustil, siis on kõik võimalused antud sellesse raami ka sobiva pildi paigutamiseks — Viljandimaa I suvipäevade näol. Seda tegid Viljandimaa noorsoolased üle ootuste hästi.

Paigutaksime siia kas või laupäeva õhtuse pildi: noorsoolased Tallinnast, Tartust, Pärnust ja Viljandist ning Sakalamaa südamest Arusaarest, Võhmast, Võllist ja Võidust kogunevad järve rannale, kuhu linnaisad suurema paatidehulga, kui seda omab ükski meie merilinnadest, paigutanud ja peitnud kaislate ja rannakõrkjate vahele. Romantiline kuu kumab erakordselt lembelt ja kutsuvalt, vesi on kuum, õhk soe ning rannajoonel nii vaikne, et kuuleme kuuseokka kukkumist ja ööliblika liikumist.

Ning siis sõuavad Viljandi noorsoolase Lossmanni isalikul hoolitsusel paarkümmend paati paarikümne lauluga kuu suunas Männimäe poole.

Kus te olete kunstnikud?

*

Pühapäeval tõusis piduelevus. Rahvariides noori saabus veel Põhjakalt, Kuristalt, Sulustverest, Vändrast, Umbusist, Käreverest ja Järvamaalt Esnast. Koorijuhtidel Raudel ja Kalamil, rahvatantsude üldjuhil prl. Rosenbergil ja rongkäigu üldjuhil hr. U. Toomil oli küllalt askeldusi harjutuste ja ettevalmistustega. Ning täpselt kell 14 liigub rongkäik ligi 300 tegelasega ja kümnekonna lipuga maagünaasiumi pargist läbi Jakobsoni ning Tallinna tänavate Vabadusplatsile, noortest enamis kauneis rahvariideis. „See mõjus väga efektselt“ kirjutab Sakala.

Pidulik-pühalikult mõjus ka vabadussõjas langenute mälestamine. Aeglasel leinasamunul

Väike Oie kirjanikule lilli andmas

rivistusid osakonnad lippudega langenute mälestussamba ette. ÜENU Viljandimaa Keskkorralduse esimees E. Reisenbergi soojade mälestussõnade saatets laulis Viljandi osakonna segakoor: Puhake, väsinud kotkad“. Asetati pärg ning väikese leinaseisaku järele siirdus rongkäik lossimägedesse.

*

Liikudes kirjanik Mälguga veel mälestussamba ümbruses kuulsime kahe mehe järgmist kõnelust:

— Noh, kas läheme ka peole!

— Mis sääl tehass?

— Noo ei tää. Eks ikka kõned ja mis muud...

— Mind nood kõned ei huvita...

Ja lahkuski see teine kaugenevas suunas. Meie rahvast on juba vist higselt tüüdatud liig pikkade kõnedega ja suurte ootamistega.

Kuid siin nad oleksid peetunud. Lippude õnnistamine, lippude üleandmine, peokõne ja tervitused — kõik toimus vaevalt 40 minutiga. Ja see mees oleks pidanud kuulma pastor Vestren-Dolli kõnet meie mehisele meelele ja Lembitu vaimust ning kirjanik A. Mälgu

Ülal vasakult: Praost Westren-Doll ÜENÜ Viljandi ja Võhma osakondade lippe õnnistamas. Peoküüalised rahvatantsu ettekanded jälgimas. Esireas linnapea Moramaa, praost A. Westren-Doll ja kirjanik Mäik. All vasakult: Viljandi rannaelu ja üldkoorid J. Kalami juhatusel.

hoogsaid sõnu — igavust ta tunda poleks saanud.

„Tänane päev paistab elukanga igapäevast koest välja heledamana. Oleme tulnud kokku paigale, kus ajaloo hallis hämaruses on nutetud palju pisaraid, kuid kus me täna võime seista vabana. Oleme teostanud enda suurima unistuse, kuid ka edaspidi ootavad meid suured ülesanded. Peale riikliku iseseisvuse peame hoolitsema enda vaimse iseseisvuse eest. Teie noored peate meie riiklikku ellu tooma vaimu soojust ja valgust. Ning südamesoojus on see, mis annab elujõudu ja elujulgust.“ Nende soojade sõnadega lõpetas kirjanik. Järgnesid tervitused linnapealt, ÜENÜ Kesksjuhatusest ning, telegraafi teel, peaministrilt K. Eenpalult.

*

Ning siis tulid laulu- ja rahvatantsu ettekanded haljal murul. Midagi nagu pääsis vaatajaskonnas valla: Eided teritasid silmi, taadid unustasid piibu, noored surusid ja piirasid platsi. väikesed lapsed istusid ootes murule ja unustasid naljatamise. Mürtsuva orkestri saatel ja Ullo Toomi komandol ilmusid ühtelugu uued rühmad, uutest riietustes ja uute tantsudega murule. Kes ütles, et ainult rahvatantsugagi ei võiks täita meie pidustuste kava! Vähemalt Viljandis esitasid üldrühmad prl. Rosenbergi, Võhma rühmad pr. Värava, Pärnu rühmad prl. Raadiku ja Tallinna rühmad hr. Ullo Toomi juhatusel niisuguse ilusa vaataseeria meie rahvatantsude repertuaarist — et lapsedki neid vaadates unustasid lahti suu. Ent peab kiitma üht: hoogsat, sujuvat ettekannet. Kõikjal täpne algamine. Sama muusika saatel lahkus üks peoplatsilt ja teisest äärest ilmub teine lavale — see kõik loob meeoleolu. Kava, mis siin esitati paari tunniga, oleks teistes oludes

võinud kesta 4—5 tundi. ÜENÜ osakondadel tuleb õppida eeskava esitama täpselt, kiirelt ja venitamata.

Kuid ka ettekanded olid hääd. Nii üldrühmade kui ka Võhma, Pärnu ja Tallinna noorte ettekanded olid viimistletud ning päältvaatajate hoogne kaasaelamine ja kiitus oli teenitud. Ka laulud kõlasid hoogsalt ja rahvariietus oli efektne. Mainime siin võhmalasi, Võlli-Kildu noori, pärnulaste toredat ühtlast riietust ja kirevaid Tallinna noori — kõik see jättis osavõtjaile meeoluka hää mulje.

Palju hoogu töid noored ka võrkpalli võistlusplatsile. Eriti kõrgele tõusis pinge ja kõvaks muutusid „kooride“ toonid, kui lõpu-duellid Viljandi ja Võhma võistlesid pea savägiselt.

Ja õhtune „Koidu“ saal oli lõhkemiseni tulvil täis rõkkavat Viljandimaa noorust. „Kae, päris hää õhtu oll“ ütles üks viljandlasi minu lähedal, kellele eriti imponeerisid ÜENÜ Tallinna noorte lauluüritused: „Tere tibukene“ ja „Eidekene ketrab“. Tahes-tahtmata tuli ettekandjail neid korrata. Aga ka Viljandi, Võhma ja Arusaare kooride ja kvartettide ettekanded, rida muusikalisi laulu- ja tantsuettekandeid näitasid Viljandi ja Viljandimaa kõrget taset meie maa kultuuritamise teel.

Lubatagu siinkohal kõigile, kes pidustused kaasaelasid ja ka neile, kes siin tegelastena palju vaeva nägid, ütelda südamlikum tänu suure naudingu eest. Eriti aga tänaksin ÜENÜ Viljandimaa Kesksjuhatuse ja ÜENÜ Viljandi osakonna tegelasi, kellele lasus korraldamise raskus. Kroonigu rahulolu tunne teie tööd!

Nägemiseni jälle, Viljandis!

A. M.

E. Hõbe

ÜENU suviseilt ringkonna- võistlusilt

24. ringkond

24. ringkonnas peeti kergejõustiku ringkonnavõistlus Põhjaka ja Võhma osakondade osavõtul esimese korraldusel 19. juunil. Võitjaks osutus Põhjaka osakond ning võitis Keskjuhatus rändauhinna jäädavalt.

Võistlustagajärjed võrrrelduna möödunud aastase ringkonnavõistluse tagajärgedega on paranenud ning juurde on tulnud noortealad.

Tagajärjed kujunesid järgmisteks:

100 m jooksu võitis V. Soomre 12,5 (Võhma). 300 m jooks: V. Soomre 2,22, 2. 3000 m jooks: E. Soosaar 10,49,4 (P). 100+200+300+400 m teatejooks: Võhma osakonna meeskond 2,32,2. Kaugushüpe: V. Soomre 5,84. Kõrgushüpe: V. Aaspere 1,51 (V). Kolmik-hüpe: L. Sork 12,52 (P). Kuulitõuge: A. Enders 11,00 (P). Kettaheide: A. Enders 32,83. Odavise: V. Aaspere 42,75.

Noortealad

60 m jooks: H. Lossmann 8,2 (P). 1000 m jooks: U. Tohver 3,23,0 (V). Kaugushüpe: J. Juurikas 5,18 (P).

4. ringkond

Ringkonnavõistluse korraldas Kodasoo osakond 3. juulil. Võistlesid Kodasoo, Hīrvli ja Kuusalu osakonnad. Kodasoo osakond võitis rändauhinna kolmandat korda, seega jäädavalt. Teisele kohale jäi Kuusalu osakond ja kolmandale Hīrvli osakond.

Võistlusel esines rida sportlasi, kes ÜENU võistlusmäärustiku järgi olid võistluskõlbmatud ning nende tagajärjed ÜENU Spordi Kesktoimkond oli sunnitud tühistama. 4. ringkonnas tulid sellised väärnähted juba teistkordselt esile. Usun, et tuleval aastal sellest „stiilist“ loobutakse.

100 m jooks: F. Aasamaa 12,2 (Kodasoo). 300 m jooks: A. Hansen 2,16,0 (Ko). 3000 m jooks: H. Ploompuu 10,26,2 (Ku). Kaugushüpe: F. Aasamaa 5,81. Kõrgushüpe: V. Polt 1,55 (Ko). Kolmik-hüpe: F. Aasamaa 11,40. Kuulitõuge (5,44): H. Kroon 13,72. Kettaheide: F. Aasamaa 31,80. Odavise: Larka 43,90 (Ko).

Noortealad

60 m: E. Tammis (Ku). 1000 m: A. Kõva 3,09,3 (Ko). Kaugushüpe: F. Adamson 5,94 (Ku). Kõrgushüpe: J. Ilbak 1,55 (Ko).

23 ringkond

Helme osakonna korraldusel toimus 31. juulil arvult teine ringkonnavõistlus 23. ringkonnas. Võistlused viidi läbi Helme mõisa pargis. Kuigi võistlejate osakondade arv võrreldes esimese ringkonnavõistlusega pole kasvanud, näitas länavune ringkonnavõistlus vahepeal toimunud suurt arengut. Eelmisel aastal võisteldi ainult meesaladel ning igal alal 5—6 võistlejat. Tänavu lisandusid noortealad ja isegi naisalad arvuka võistlejate hulga. Ka tagajärgedes nähtub suurt tõusu.

Võistlesid Helme, Pikasilla ja Tõrva osakonnad. Võitjaks tuli teistkordselt Helme osakond 179 punktiga, 2. Tõrva osakond 154 p., 3. Pikasilla osakond 26 p.

Üksikaladel olid tagajärjed järgmised:

100 m jooksu võitis J. Jõesalu 11,9 (Helme). 300 m jooks: E. Soo 2,07,0 (T). 3000 m jooks: A. Pajumets 12,08,3 (T). Kaugushüpe: J. Jõesalu 6,14. Kõrgushüpe: V. Kalme 1,58 (T). Kuulitõuge: E. Hurt 12,60 (Pikas.). Kettaheide: N. Siitan 36,00 (T). Odavise: Jakobson 47,76 (H).

Naisalad

60 m jooks: A. Tomp 9,3 (T). 400 m jooks: Ritson 1,14,0 (H). 4×60 m teatejooks: Tõrva osakonna naiskond 33,8. Kaugushüpe: E. Rinne 4,53 (T). Kõrgushüpe: I. Teras 1,22 (T). Kuulitõuge: I. Teras 7,74.

Noortealad

60 m jooks: A. Mikkelsaar 7,8 (H). 300 m jooks: V. Puna 2,17,2 (H). Kaugushüpe: A. Mikkelsaar 5,43.

35. ringkond

35-das ringkonnas korraldas Ravila osakond kergejõustiku ringkonnavõistluse Kose spordiväljakul 31. juulil. Peale korraldava osakonna võistlesid Kadja ja Voose osakonnad. Esimene suutis võitjaks tulla ka tänavu ning võitis Keskjuhatus rändauhinna kolmandat korda. Seega omandas auhinna jäädavalt. Teisele kohale jäi Ravila osakond ja kolmandale Voose osakond.

Tulemused üksikaladel olid järgmised:

100 m: A. Ojavee 13,0 (K). 300 m: H. Marvits 2,30,1 (M). 3000 m: H. Maurits 9,48,4 (M). Kaugushüpe: R. Pikkal 5,50 (K). Kõrgushüpe: A. Sinivee 1,45 (K). Kuulitõuge: (7,257) E. Sinivee 11,80 (K). Kettaheide: (2,0) A. Ojavee 31,00 (K). Odavise: R. Pikkal 47,08 (K).

Noortealad

60 m: E. Niinemets 9,0 (K). 1000 m: E. Niinemets 3,45,0 (K). Kaugushüpe: E. Allnov 4,57 (K).

18. ringkond

31. juulil toimus Joromäel Karilatsi osakonna korraldusel ringkonnavõistlus. Möödunud aastal tekkis kahe konkureeriva osakonna, Koiola ja Karilatsi, vahel lahkarvamisi, nii et Spordi Kesktoimkonna poolt võistlust ei kinnitatud ringkonnavõistluseks. Tänavune ringkonnavõistlus kahe nimetatud osakonna vahel kujunes oodatult pinevaks. Lõpptulemus ja võit langes Koiola osakonna kasuks, kes auhinna võitis teistkordselt.

18. ringkonnas oli kirjeldatav ringkonnavõistlus arvult teine, kui jätta arvestamata möödunud aastast võistlust. Kui esimesel aastal võistlesid ainult Karilatsi ja Koiola osakonnad, siis tänavu lisandusid Kõlleste ja Saverna osakonnad. Mõlemad osakonnad on ÜENU peres noorukid ja esimesid väiksearvulise meeskonnaga, kuid tulemusrikkalt, sest mõlemad saavutasid üksikaladel mõnegi esikoha. Jääb loota, et järgneval ringkonnavõistlusel esikohale ei pretendeeri kaks, vaid juba neli osakonda.

1. ringkond

Ringkonnavõistluse korraldas Käosalu osakond 7. augustil Keilas. Võistlejaid oli arvukalt Riisipere, Saue, Vasalema ja Käosalu osakondadest.

Ehameeldivalt mõjus samal päeval Tallinnast Keilasse saabunud huvirongi publik. Ringkonnavõistluse ja huvirongi saabumise tähtpäevade ühtlanguemist tuleb lugeda „õn-

netuks juhuks", milles korraldavat osakonda süüdistada ei saa.

Üldiselt võib päeva kordalainuks pidada. Kõik osakonnad olid enam-vähem võrdvõimelised ja tagajärjed kujunesid paremaks varempeetud ringkonnavõistluste tagajärgedest.

Üldvõitjaks tuli Käosalu osakond (teistkordselt). Järgnesid Saue, Riisipere ja Vasalema osakonnad. Riisipere osakonna kolmandaks jäämine on üllatus, sest kuni möödunud aastani oli Riisipere igaastane võitja. Riisipere osakonnal tuleks rohkem tähelepanu koondada noorte järelkasvule. Saue ja Vasalema osakonnad on spordialal rõõmustavalt arenenud. Viimane neist on asutatud alles käesoleval aastal, aga suutis vanemate osakondade hulgas väärikalt esineda.

100 m: Piin. **800 m:** R. Veetamm 2.12,0 (K). **100+200+300+400 m:** Riisipere osak. meeskond. **Kaugushüpe:** V. Vaigur 5.88 (V). **Kõrgushüpe:** I. Veskjärv 1.60 (K). **Kolmik-hüpe:** A. Mäesalu 12.06 (K). **Kuulitõuge:** V. Vaigur 11.40. **Kettaheide:** V. Veetamm 33.91. **Odavise:** E. Suidra 53.68 (K).

Noortealad 60 m: E. Sipra 7,3 (S). **1000 m:** Piin 3.00,4 (S). **Kaugushüpe:** E. Sipra 5.66.

6. ringkond

Ringkonnavõistluste korraldaja oli Kadrina osakond. Võistlus viidi läbi Kadrina spordiväljakul 7. augustil. Ainukesena väljaspool oli võistlustele saabunud Vohnja osakond. Puudusid varematal aastatel osavõtnud Liiguste ja Aaspere osakonnad.

Kadrina osakond tuli Vohnja osakonna ees ülekaalukalt võitjaks ning omandas rändauhinna esimest korda. Kadrina osakonnast näib kasvavat üks tugevamaid ÜENÜ maaosakondi spordialal ning üks kindlaimaid aspirante parema maaosakonna auhinnale kergejõustikus.

100 m: A. Nurk 12,5 (K). **400 m:** A. Kreen 57,7 (K). **800 m:** A. Pahlak 2.17,1 (K). **3000 m:** B. Lilbock 10.20,4 (K). **Kuulitõuge:** A. Lillo 13.00 (K). **Kettaheide:** A. Lillo 38.87. **Odavise:** A. Nurk 45.40 (K). **Kaugushüpe:** A. Nurk 6.20. **Kõrgushüpe:** A. Lillo 1.65. **Kolmik-hüpe:** A. Nurk 12.67. **100+200+300+400 m:** Kadrina osak. 2.23,3.

Noortealad

60 m: A. Pohlak 7,9 (K). **Kõrgushüpe:** A. Pohlak 1.56. **Kuulitõuge:** E. Suviste 12.49 (V). **5x80 m teatejooks:** Kadrina osak. 54,2 (E. Balder, A. Viskman, E. Lillemägi, V. Pohlak ja M. Saks).

7. ringkond

7. ringkonna kergejõustiku ringkonnavõistlusel võistlesid kaks osakonda, Essu-Katela ja Ubja-Vanamõisa osakonnad. Võistlus toimus 7. augustil Põdrusel, Essu-Katela osakonna korraldusel. Rändauhinna võitis kolmandat korda ja jäädavalt Essu-Katela osakond.

Aluvere-Arkna osakond jäi ringkonnavõistlustest eemale, kuigi varematal ringkonnavõistlustel Essu-Katela osakonnaga võistles tasavägiselt. Esmakordselt võistles Ubja-Vanamõisa osakond, kelle peres näib olevat andekaid kergejõustiklasi.

100 m: N. Stepanov 11,9 (U-V). **800 m:** A. Järve 2.20,0 (U-V). **3000 m:** A. Järve 10.35,2 (U-V). **Kaugushüpe:** N. Stepanov 6.44. **Kõrgus-**

Rahvuslipu heiskamine 12. ringkonna sportlaskonna poolt Kiltsi spordipäeval.

hüpe: A. Kallaste 1.65 (E-K). **Kolmik-hüpe:** A. Kallaste 12.28. **Kuulitõuge:** N. Stepanov 11.84. **Kettaheide:** O. Tambik 33.10 (E-K).

Noortealad

60 m: Lindlom 7,8 (E-K). **1000 m:** Lillekas 3.07,0 (E-K). **Kaugushüpe:** Saarsoo 5.80 (E-K). **Kõrgushüpe:** Saarsoo 1.48. **Kuulitõuge:** V. Stepanov 12.53 (U-V).

12. ringkond

7. augustil toimusid Kiltis ÜENÜ ühe tusedama ringkonna, 12. ringkonna, kergejõustiku võistlused.

Päevast võtsid osa 6 ÜENÜ osakonda: Kiltsi, Simuna, Rakke, Tammiku, Avispea ja Vägeva.

Kiltsi osakond korraldajana püüdis päevale igati anda suurejoonelist ilmet. Nii oli trükitud võistluste puhuks brošüür-kava, mis sisaldas tervitusi, ülevaate varempeetud ringkonnavõistlustest, ringkonna rekordid ja võistlejate nimed. See on uudne ja tervitatav ettevõtte ringkonnavõistlustel.

Päev algas rongkäiguga Kiltsi raudteestaamast spordiväljakule. Väljakul tervitas Kiltsi osakonna sekretär R. Umelas külalisosakondi ning avas ringkonnavõistlused. Järgnevalt heisati hümni saatel rahvuslipp ning võistlejate nimel andis H. Visnapuu töotuse võistelda ausalt ja spordimehelikult.

Võistlus esikohale arenes Simuna ja Kiltsi osakondade vahel, kusjuures saavutati kaks ÜENÜ rekordi. Teatejooksu 100+200+300+400 m sooritas Simuna osak. meeskond paremini senisest rekordist. Naiste kõrgushüppes prl. S. Päev saavutas uue maaosakondade rekordi naistele. Samuti püstitati rida uusi ringkonna rekordeid.

Tehnilised tagajärjed olid järgmised:

100 m: K. Kaare 12,1 (Rake). **800 m:** E. Raid 2.07,8 (Simuna). **3000 m:** A. Ojasalu 9.41,4 (Kiltsi). **Kaugushüpe:** L. Kümnik 6.15 (Simuna). **Kuulitõuge:** V. Hallik 12.28 (Simuna). **Kettaheide:** O. Erimaa 36.96 (Vägeva). **Kõrgushüpe:** L. Kümnik 1.66 (S). **Odavise:** V. Hallik 47.84 (S). **Teivashüpe:** V. Hallik 3.12. **400+300+200+100 teatejooksu** võitis Simuna meesk. ajaga 2.15.2.

Naistele

60 m: A. Taavel (Kiltsi) 9,0 uus ringk. rek. **Kaugushüpe:** S. Päev 4.18 (Kiltsi). **Kõrgushüpe:** S. Päev 1.27, uus ÜENÜ maaosak. rek. **Kuulitõuge:** S. Päev 7.37.

Noortealad

60 m: K. Orre (Simuna) 7,2 ÜENÜ rekord. **Kaugushüpe:** K. Orre 6.00, uus ringkonna rek. **Kõrgushüpe:** G. Päev (Kiltsi) 1.62 uus ÜENÜ maaosk. rek. **Kuulitõuge:** U. Soobik (Kiltsi) 12.84 uus ringk. rek. **1000 m:** J. Klaas (Kiltsi) 3.02,4 uus ringk. rek.

Alustest

ÜENU Sikana-Aluste osakonnas on arenenud pidevalt intensiivne ja tagajärjekas noorsootöö. „Hõimu-, Välis-Eesti- ja Esperantoharu“ organiseerimisel on astunud tänava kirjavahetusesse juba 300 soome ja 300 eesti noort. Ka teiste rahvustega on organiseeritud korrespondeerimist. Kirjandusharu on korraldanud A. H. Tammsaare austamisõhtu, noorte maleturniiri ja on avanud Alustesse lugemislaua, kus on kasutada üle 30 eriajakirja. Suviperioodil on lugemislaud suletud. Õp. Lilli Reimanni juhatusel on asunud töösse rahvantsu rühm, kes on esinenud juba osakonna, kui ka teiste organisatsioonide pidudel. Samuti on korraldatud esperanto propagandakoosolek, kus paljud huvitusid sellest võõrkeelest ning on alustanud esperanto õppimisega. Osakonna juhatus on korraldanud referaatõhtuid ja muidki üritusi.

1. mail k. a. sai osakond lipu.

Osakonna esimehe Erv. Riimandi lahkumisel ÜENU Pärnumaa Keskkorraldusest valiti tema asemel Keskkorraldusesse osakonna sekretär Ernst Tammsoo. T. E.

Lipuõnnistamine Paluperas

ÜENU Palupera osakond korraldas 31. VII 38. lipuõnnistamise kohaliku algkooli pargis. Jumalateenistust, mil teenisid õp. E. Lootsma ja preester Th. Bleive, kaunistasid laulud koh. meeskoorilt ja palad puhkorkestrilt (laulululehed). Külaliskõnelejaks oli sõitnud hr. Uudeküll abikaasaga. Tervitusi õeldi keskjuhatus, naaberosakondade, kodutütarde, noorkotkaste, omavalitsuse ja koh. org.-ide esindajailt.

Palupera osakonna tegevusaeg on olnud õieti päris lühike. Kirjadest nähtub küll, et osakond on registreeritud ju 10-ne aasta eest, aga tegevus oli täielikult soikunud, kuni elustus uuesti mõõdunud suvel 1937. a. praeguse juhatus juhtimisel. Juhatusse kuuluvad: hra Puusepp, hra Akermann, hra Saar, hra Uemaa, pri. Kaarna, hra Pihl, hra Rämmal. Liikmeid on 40. Osakonnal on oma spordiring milline korraldab kohapeal kergejõustiku võistlused septembri kuul. Ka väljaspoolseist võistlustest on noored osavõtnud. Pääle selle tegutseb näite- ja tantsutrupp, maatulundus aiandusring, malering, naiskäsitööring — on töötahet, ja on tööd, tuleb siiski sellest palju edasi lükata talvele, mis võimaldab maanoortele rohkem aega. A. T.

Uusi näidendeid

Hugo Raudsepp: „Roheline Tarabella“. Nali ühes vaatuses. Tegelasid — 5. Neist mehi 4, naisi 1.

Meie tunnustatumalt näitekirjanikult — Hugo Raudsepalt ilmus neil päevil AKÜ kirjastusel uus näidend „Roheline Tarabella“. Raudsepa uue teose tegevus areneb provintsi linna ajalehetoiimetuses.

Pisikesse toapugerikku on suletud kolm leHEMEEST, kes iseloomude sobimatusest üks-teist häirides on palavlikult oma igapäevasel töö — uudiste jahil. Kõigi nende üle valitseb tõusiklik lehe väljaandja-peatoimetaja, endine vorstimeister. Toimetuse enam-vähem rahulikku argilellu kargatab pikne, kui ilmub kohale „Roheline Tarabella“, näitlejanna pealinnast, kes siin gastroleerinud ja keda õnnetu kriitik julgenud maha arvustada. Kuna „Roheline Tarabella“ pole kutseline primadonna, vaid daam seltskonnast, väljapaistva rahavaid võimumehe abikaasa, on katastroof täiuslik. Õiendama tulnud daami ja kokkunud toimetuse vahel areneb ülikoomilistest situatsioonidest rikkana edaspidine sündmustik.

Näidendi dialoog on autorile omaselt sädelev, iga repliik sisaldab lopsakat huumorit või tabavat sarkasmi.

„Rohelist Tarabellat“ soovitame ettekandmiseks segaeeskavaga õhtuil. Oma lavaseade lihtsuse ja tegelaste vähesusega ei nõua näidendi lavastamine suurt vaeva, kuid tagab vaatajaskonnale üfilõbusa õhtu.

Elmo Ellor: „Peigmees maanteelt“. Koomöödia 3 vaatuses, 5 pildis. Tegelasid: 8 meest ja 5 naisi. Dekoratsioon: kraavikallas, taluõu ja tuba.

Autor käsitleb selles vekslivõltsimise, vangistuse ja töötü logardieli puhastustulest läbi käinud noormehe ümberündi korralikuks inimeseks. Peategelane Priidu saabub „peigmehe maanteelt“ suurde ja rikkasse tallu, kus ta lesele perenaisele meeldivana saab alul teenistusse ja hiljem peigmeheks. Ta tulek tallu ja hiljem seal arenev armastusvahekord sama talu teenija Maiega põhjustab aga rea dramaatilisi ja huvitavaid olukordi, kuni lõpplahendus hulkurist teeb küpse ja arvustusvõimelise mehe.

Ellori uus näidend on elav ja kergesti mängitav ka väiksematel maalavadel.

Meie tänase numbri kirjutiste autoritest mainime: Joosep Nõu — Haridusministeeriumi koolide peainspektor põllumajandusliikude kutsekoolide alal; Akseli Gallen-Kallela — 7. märtsil 1931. aastal Stockholmis surnud maailmakuulus soome maalikunstnik ja graafik, kes tuntud soome maastiku, maaelu ja rahvaluule alade hää tundjana ning kelle jõulised visandid ja monumentaaldekoratiivstiilsed maalid soome rahvaelust äratanud ülemaailmist tähelepanu; Hendrik Adamson — kõigile tuntud mulgimaa poeet; Agu Part — metsateaduse üliõpilane Tudust; Alfred Tamm — kunstitegelane; Linda Peets — ÜENU Esna-Kodasema osakonna tegelasi; Ivar Paulson, Iisi Helmes, Joh. Vimberg — õpilasi ja noorsoolasi Tallinnast; Helvi Jukarainen — Soome noorsooliidu võimlemise- ja rahvantsujuhte Lahtist, esines suure eduga oma naisvõiml. valikrühmaga ÜENU 15-a. juubelil; A. K a j a s s a a r — koolijuhataja Kõnnust.

Toimetus.

Pea- ja vastutav toimetaja AUGUST MEIKOP. Tegevtoimetaja H. TARAND.

Toimetus: E. Viirsalu, A. Moor, H. Lepik, E. Hõbe.

Väljaandja: ÜENU Keskjuhatus. Toimetuse ja talituse aadress: Lembitu 20, Tallinn.

Tellimise hind: Aastas kr. 2.50, poolaastas kr. 1.50, 3 kuud 75 senti.

Trükkikoda „Estotruk“ Tallinn, S. Karja 8. 1938.

Tallinna
põllumajanduse
Näitus
3., 4. ja 5.
SEPT. 1938.

**TRÜKIKODA
ESTOTRÜKK**

Tgasugu trükitööd

MÕÕDUKAD HINNAD

TALLINN, SUUR KARJA 8
TELEFON 445-25

G
MM
BER
G

Rõõmsalt

ja

julgelt

võib alustada noo-
rus oma eluteed —
kui seda kaitseb
EEKS-MAJA
elukindlustuspõllis

Suurem ja vanem ühistegelik kindlustusselts

EEKS-MAJA

PEAKONTOR: TALLINN, VABADUSVÄLI 10